Anul XXIX.— No. 18 5 BANI IN TOATA ŢARA 5 Luni, 30 Aprilie 1912

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL: lei 2,60 ANUAL
— ABONAMENTELE SE FAC NUMAI PE UN AN —

ANUNŢURI:
— Linia pe pagina 7 şi 8 bani 20 —

CUCERIREA INSULEI RHODOS DE CATRE ITALIENI. — (Vezi explicaţia).

SUMARUL

Literatură românească
Instelare. . . . de A. A. D.
Pietrele Doamnei. » Carmen Sylva
Superstiția. . . » Aladin
Pe drum în lume. » Rădul.-Petraru
Poezii
Resemnare . . . » P. Listeavă
Mi-e dor. Se scutur » Ana Al. Codreanu
Literatura străină
Pieptenele . . . » G. de Maupassant
Memoriile mamei împăratului Napoleon I . . . » C. Scartu
Diverse
Convorbiri astronomice . . . » V. Anestin
Crimă și expiație. » A. Vântul
Roman
Sora Filomena. . » Frații Goncourt
Ilustrații
Locotenentul Capa
Hangarele școalei militare de la Cotroceni
Cucerirea insulei Rhodos de către italieni (în culori).

INSTELARE

Ploua par'că pe luciul apei cu picături aurii din soarele ce se lăsa în spre apus. Cu fiecare picătură ce aurea o undă și altă picătură altă undă și alta și alta, de sclipea străveziul apei, se scurgeau pe întinsul ei cele din urmă ceasuri ale zilei. Și era liniște pe apă și de-asupra ei liniște neînchipuită de cât numai la săvârșirea unor taine sfinte, unor vrăji de farmece.

Era și de-al vrăjei și de-al tainei în apusul acela al soarelui de vară, colo, peste malul Dunării, dincolo de copacii care își poleiau frunzișul de pe creștet cu din galbenul-roșu al apusului, în tăcerea nemai tulburată acum de cât de foșnetul valurilor spărgându-se în alte valuri, pe brazdele lungi tăiate în urma ultimelor vaporașe cari alergau de la un țărm la celalt.

Un amurg de vară, cald și lenevos, plin de lumina scânteetoare, în care toate păreau că tremură în nadăstarea liniștitoare a nopții, un amurg pe care nu l-ar tulbura nici o adiere, o pace întinsă și atot cuprinzătoare, adormitul firei întregi în veșnicul cântec al undelor; și deasupra, sus de tot, mai sus ca în alte dăți par'că, mai aproape în văzduhul sclipitor, păstrând în întinsoarea lui reflexul albastru al isvoarelor tuturor apelor, fără de nici un nor, de un senin liniștit pe care nu l-ai crede vre-o dată cu o altă față, nesfârșitul aer.

Se petrecea ceva ciudat în momentele acele, în sufletul și în mintea tânărului Celeanu. Legănarea vaporașului pe care se întorcea dintr'o plimbare făcută pe țărmul străin al Dunărei, aproape tolănit pe una din băncile de pe punte, cu ochii pironiți de-asupra lui, așa, în gol, fără de nici un punct fix, avusese cu un moment mai naintea, atunci când vaporașul se deslipise de țărm, senzația unei întraripări; i se păruse că părăsirea pământului fusese completă și acum în nemișcarea lui, senzațiunea devenise mai puternică; plana în văzduh, fără nici o legătură cu pământul fără nici o legătură cu cerul, purtat în infinit pe nevăzute aripi — întruparea ararelor visuri, acele în care a simțit mai deplina mulțumire, binele perfect, odihna tuturor simțurilor, sufletului și minței lui întregi.

Să fi durat o clipă, să fi durat o viață omenească întreagă desprinderea aceasta a sufletului de tot ce era pământesc împrejurul lui, ca și într'o clipă a cuprins în nesfârșitul lui nesfârșitul firei sau a făcut unul cu dânsul, cu tot ce este asemenea, imens și veșnic. N'au mai fost margini, n'au mai existat piedici în calea superbei întraripări; era avântul visului întru împlinirea lui, era strânsul durerilor toate la olaltă adunate din vremea închegărei lor, dorurî cari nu mai aveau acum nimic de înfruntat în lumea în care totul poate lua ființă din nimic, în lumea în care totul poate „să fie" și în același timp nimic fiind.

Acum, sub cerul acela care în resfrânsul celor din urmă raze de soare îmbrăca cel mai frumos albastru al înfățișărei lui, în văzduhul acela cald și îmbietor la visare, din sufletul și mintea tânărului Celeanu se firuiseră subțiri și bine străvezii toate clipele de dor, toate ceasurile de vis și îi treceau pe dinaintea ochilor mari deschiși de le vedea dintr'o dată închegându-se și împlinindu-se, luând ființă într'o clipă pentru ca în cea următoare să dispară și să facă loc altora, mereu altora, ca fire dintr'un caer enorm care ar fi fost să fie viața lui cea trăită și netrăită, cea trăită aevea, acolo de unde sufletul lui purcesese, cea trăită odată cu trupul și sângele care acum par'că îi stătuse în vine, de se făcuse în jurul lui liniște ca și când lumea întreagă se oprise din mersul ei, o pauză a totul ce este viață.

Liniște, liniște desăvârșită. Foșnetul undei spinecate în mersul vaporașului, era foșnetul pulberei de nisip în ornicul eternității, singura stătătoare de-asupra tuturor sfârșiturilor, singura amintitoare a sfârșituluĭ fatal, singura care par'că mai făcea acum legătura dintre visul și viața lui Celeanu. Între visul de acum și viața lui de până acum dacă pieriseră hotarele existenței, au nu pieriseră și legăturile dintre aceea ce până acum îi fusese viață și ceea ce-i putea fi viață de acum nainte? Au din visarea aceasta a lui nu s'ar fi putut întrupa un dor altul și nou, un dor pe care nici sufletul nici mintea să nu i-l mai fi pus denainte? Căci așa cum trăia în clipa aceasta nu mai trăise încă; și dacă pot fi astfel de trecerî de la o stare la alta, dacă fără de voe, fără ca nimic dintr'al tău să nu ajute, se poate sări, fie chiar pentru o clipă, peste hotarele vieței într'o lume a cărei ființă nici ca ai bănuit'o, de ce în însăși viață — ruptură din viața veșnicie — nu ar fi să se alcătuiască, așa, fără de voia ta, fără ca nimic din ce a fost al tău să nu ajute, o lume nouă pentru suflet, o cugetare nouă pentru minte, un drum nou pentru întregul tău, lume, cugetare, drum în care să nu răsbească nimic din ce a fost, în care să te trezești trăind ca cu o viață nouă? Ce are de pierdut veșnicia, dacă mergând tot către dânsa, tot credincios și nădăjduitor în suprema fericire a îmbrățișărei ei, cu din a ei putere ar da sufletului și minței care s'au rătăcit o părticică nouă din suflul ei de viață, ar pune denaintea ochilor cărora li s'a întunecat privirea o lumină nouă după care să alerge?

Liniște, liniște desăvârșită, liniște în care răscolirile sufletești se fac mai fără durere și sunt mai mari, de coprind mai ușor tot ce în suflet a fost vre-o dată patimă, toată rămășița amintirilor, tot pământul de pe alte vremi, liniște în care se petrecea deasupra în văzduh, pe nesimțite, trecerea de la lumină la întunerec de se pregătea în firea întrege ceasurile de reculegere și ce desăvârșire a vieții liniște în care în fundul minților, gândurile se pot toarce în voe, de le poți azi firuiala, de le poți asculta depănatul.

Era mai puțin albastru cerul acum, pete mari de umbră umpleau văzduhul și năvăleau pe urma razelor de soare, cele cu vârfurile roșii ca de flacără.

Mai deasă umbra, tot mai deasă cu cât era mai aproape de orizont, se înălța din răsărit în valuri mari ca venind dintr'altă lume, de pe alte tărîmuri întunecate și în amestecul ei cu lumina se închipuiau forme felurite pentru câte o clipă, ca apoi dintr'una și dintr'alta să se alcătuiască o altă formă mai mare, tot mai mare până ce întinsul umbrei să cuprindă văzduhul întreg. Fiecare val de umbră năpădind din răsăritul acum negru, se asemuia în ochii și mintea lui Celeanu cu câte o amintire care răsărea din întunecrecul uitărei, și fiecare formă nouă pe care o lua val după val de umbră, era o definire a unei clipe din viața lui trecută și uitată, formele mai mari, tot mai mari, amintiri mai multe învălmășite unele într'altele, ceasuri și zile întregi trăite par'că aevea, ceasuri și zile întregi pe care le trăia acum iarăși în întruparea lui nepământească, din toată existența lui nu mai rămăsese de cât sufletul firei.

Ca și înoptarea din văzduh se întindea tot noapte în sufletul lui Celeanu. Tot ce i se perinda acum în'trînsul era întunecat și fără de nici o scânteire de lumină alhă; ca și umbrele cele negre de pe întinsul cerului, erau amintiri triste sau de acele ce rămân veșnic dureroase sau îndulcitoare, nimic senin, nici o amintire fericită.

Iată-o pe cea dintâiu amintire, pe cea mai veche: tatăl lui. Și nici acum ca nici altă dată nu-i revine în minte vre-o bucată din vremea pe care, copil, a petrecut'o în apropierea celui atât de iubit; nici una din toate clipele imensei fericiri a vieții lor dimpreună nu răsbate, cum n'a răzbătut nici o dată, în amintirea ce i-a rămas despre tatăl lui. Toată vremea cât au fost aproape unul de altul i-a rămas în adâncul minții ca o imagină cu desăvârșire șterasă, din care nu mai există de cât un fond uniform și lucă și acela atât de depărtat, atât de ascuns între celelalte amintiri în cât abia dacă îl mai revede ararei ca pe ceva absolut vag, de se îndoește uneori dacă a trăit el acea imensă fericire ori a visat-o. Tatăl lui! A fost cu toate aceste când va în viață-i și trebue să-i fi fost neprețuit de acum acel „tată" de se simte pururea sdruncinat până în cele mai dinăuntru ale firei lui atunci când, ca și acum, întristătoarea și nespus de dureroasa lui amintire îi revine în minte. Căci nu-l mai vede, nu și-l mai poate readuce, cu ori câtă sforțare, dinaintea ochilor, de cât așa cum l'a văzut pentru cea din urmă oară, în ziua cea călduroasă de vară, acolo, în cimitirul acela pustiu, pe marginea groapei, scăldat în cele mai călduroase raze de soare cari totuși îi lăsase rece ca de ghiață, mâna pe care, îngenuchiat lângă sicriu, i-o sărutase lung și dulce, atât de lung și atât de dulce în cât își simte buzele înghețate și acum, după atâția ani, ori de câte ori vremea aceea i se întoarce în gând. Ca atunci și acum plânge.

Au trecut cincisprezece ani de la ziua aceea și astăzi încă, se pare a fi fost eri. Căci de la durerea aceea întâia și atât de mare durerile s'au pornit șirag, fără de întrerupere, purcedând una dintr'alta și toate par'că găsindu-și isvodul în acea dintâiu durere. Dacă aceea n'ar fi fost! Or fără îndoială durerile n'ar fi avut de unde porni, n'ar fi avut el însuși de unde învăța durerea și gând din gând, au așternut în mintea orfanului cugetul că fără de tată nu mai avea dinainte de cât suferință și la fiecare durere nouă, la fiecare suferință nouă îi revenea ca un refren de fatalitate pe buze, „Dacă ar fi trăit tata! și în același moment figura invocată îi apărea d'naintea ochilor veșnic sub aceiași înfățișare, pe marginea groapei, în cimitir, ca și când totul din viața lui nu putea purcede de cât de acolo și nu se putea încheia de cât acolo. Din ziua acea depărtată nu mai suferise nici când de o singură durere; erau pururea două dureri în sufletul lui, aceea a noueĭ suferinți și amintirea celei din trecut și ca să ajungă acolo avea pururea să treacă prin toate celelalte cari nu se răslețiseră nici o dată, cari par'că se îndărătniceau toate de a merge să se așeze pe margina aceleiași groape din cimitirul pustiu, groapă mereu deschisă și care părea a nu voi să se închidă nici o dată. Nu mai încercase de mult să rupă farmecul ce'i purta amintirile mereu pe aceiași cale; fusese zadarnică muncă o dată și alte multe dăți, până ce ajunsese să se obicinuiască cu felul acesta al lui de suferință și hotărârea din urmă fusese să'și înlature suferințele înlăturându-și plăcerile cercuindu-și viața în cât mai puțin spațiu posibil, netrăind de cât el și cu ale lui, de unde sfărâmarea încetă a tot ce fusese vre-o dată voință într'insul. lupta împotriva ori căruĭ avânt numai sub impulsiunea friceĭ, friceĭ de durerea cea nouă.

A. A. D.

GUY DE MAUPASSANT

PIEPTENELE

Se vorbea despre lucruri extraordinare. Fiecare avea câte ceva interesant de istorisit. La urmă de tot luă cuvântul bătrânul marchiz Samuel de Tour și, rezemat de cămin, începu să povestească cu o ușoară tremurare în glas:

— Am satisfacția de a vă povesti o întâmplare adevărată din viața mea; o întâmplare, pe cât de stranie, pe atât de încurcată.

Au trecut cincizeci și șase de ani de la acea zi fatală și totuși amintirea acesteĭ aventuri mi-a rămas neștearsă. Numai zece minute a durat spaima mea și totuși am crezut că-mi voi pierde mințile. Ceea ce a fost însă mai rău, e că m'am ales cu o puternică zdruncinare a nervilor. Mă cutremur la cel mai ușor zgomot neașteptat, iar dacă zăresc, pe întuneric, un obiect oarecare și nu-l pot distinge bine, o rup de fugă ca un nebun. Noaptea mă stăpânește o frică cumplită.

Până n'am fost așa de bătrân, nu mi-am mărturisit lucrările astea. Dar acum pot să povestesc totul în voe. Când ai ajuns vârsta de optzeci și doui de ani, ți se iartă teama de primejdii închipuite, — de primejdii reale nu poate fi vorba, deoarece de acestea nu m'am înspăimântat nici odată.

Pățania asta mi-a turburat așa de tare spiritul, în cât până acuma, nici nu mi-a trecut încă prin gând ca s'o povestesc cui-va. Am tot păstrat-o în acea taimică ascunzătoare a inimei, în care ne ascundem de obicei secretul și slăbiciunile noastre rușinoase. Acuma, în sfârșit, o povestesc, însă fără să încerc a-l găsi vre-o explicație. E un lucru cu neputință de explicat.

Așa dară, vă voi istorisi totul, așa cum s'a întâmpat.

Eram în garnizoană la Rouen, prin vara anului 1827. Intr'o zi plimbându-mă pe cheiu, mă întâlnii cu un om, care de la prima ochire mi se păru cunoscut, deși în fond nu știam cine este. Făcui o mișcare involuntară ca și cum aș fi voit să mă opresc. Străinul observă acest lucru, mă privi și, fără să scoată un cuvânt mă strânse în brațe.

Era un prieten al meu din tinerețe, pe care-l iubeam foarte mult. Nu-l mai văzusem de cinci ani, și în acest interval relativ nu tocmai lung, îmbătrânise cu o jumătate de veac. Părul îi era nins și spinarea încovoiată. El observă surprinderea mea și-mi povesti toate nenorocirile sale din ultimii ani. — Se însurase cu o fată care-l iubea la nebunie. Dar după un an de nespusă fericire femeea muri deodată subit. Nu se știe din ce cauză; poate din prea multă dragoste. După înmormântare el părăsi castelul și se stabili în casele sale la Rouen. Aci a trăit în singurătate, în desnădejde, gândindu-se într'una numai la sinucidere.

— Pentru că te-am întâlnit, îmi zise el, am să te rog să-mi faci un serviciu. Dute la castelul meu și adu-mi un pachet de scrisori din birou, am mare nevoie de scrisorile a-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

celea. Și înțelegi, nu pot da această însărcinare ori cărui servitor sau avocat, fiindcă am nevoe de discreție și tăcere absolută. Iar în ce mă privește, n'aș pune piciorul în casa aceea, nici pentru toate comorile lumii! Îți dau ție cheile de la ușa de intrare și de la biroū. Veĭ duce un bilet din parte-mĭ grădinarului meū, și el te va introduce în castel. De altfel vino mâine dimineață la mine să dejunăm împreună și vom vorbi maĭ temeinic despre chestiunea asta.

I-am făgăduit că voĭ face acest serviciū. Pentru mine asta nu era o sarcină mare, aveam un cal sprinten și castelul cădea cam la cincĭ kilometri departe de Rouen, decĭ, drumul nu era tocmaĭ lung. A doua zi dimineață la zece eram deja la dânsul. In tot timpul dejunuluĭ nu vorbi maĭ de loc. M'a rugat să-ĭ scuz tăcerea; gândul că mă voĭ duce în camera aceea, în care își petrecuse el fericirea, îl tulbura peste măsură, îmĭ zise el. Intr'adevăr îl văzui că duce o luptă ascunsă cu sine insuși și că e foarte iritat. După ce isprăvirăm dejunul, îmĭ spuse încă odată în amănunțime ce aveam de făcut. Insărcinarea era cât se poate de ușoară. Trebuia să scot două pachete de scrisorĭ din sertarul din dreapta al biroului, a cărui chee o aveam.

— Cred că nu maĭ e nevoe să te rog, ca să nu citeștĭ scrisorile acelea, îmĭ zise dânsul.

Vorbele astea mă jignirā și bine înțeles, i-e spuseĭ, și încă pe un ton destul de aspru.

— Iartă-mă, sunt atât de nefericit! îngăimă el și isbucni în plâns.

Pe la ora unu o porniĭ la drum. Era o vreme minunată; străbăteam câmpiile în galop, ascultând cântările ciocârliilor și zurmăitul săbiei mele, ce se isbea ritonic de cărâmbiĭ cismeĭ. Când ajunseĭ în pădure, opriĭ calul din fugă și înaintaĭ la pas. Ramurile înfrunzite îmĭ desmerdaū obrajiĭ, din când în când smulgeam câte o frunză cu dințiĭ și o ronțăiam în gură; mă simțeam cuprins de o nespusă sete de viață....

In apropierea castelului scoseĭ din buzunar scrisoarea care era adresată grădinarului și, văzuĭ cu mirare că e sigilată. Lucrul acesta mă supără așa de mult, că era cât p'aci să mă întorc. Dar mă răsgândiĭ, și-mĭ ziseĭ că în mâhnirea lui, prietenul meū poate nu și-a dat seama ce face în momentul când a închis scrisoarea.

Castelul îțĭ făcea impresie că nu maĭ era locuit de maĭ bine de douzecĭ de anĭ. Parcul era acoperit de bălăriĭ. Bătui la ușe. Un moșneag eșĭ și părea că se miră foarte mult de venirea mea. Mă coborâĭ de pe cal și-ĭ întinseĭ scrisoarea. El o citi și o reciti, mă măsură cu privirea, apoĭ vârând-o în buzunar, mă întrebă:

— Ce dorești?

Ĭi răspunseĭ iritat:

— Poțĭ să știĭ doar din scrisoare ce voesc. Vreu să intru în castel.

Fața bătrânuluĭ se întunecă de o întristare fără marginĭ.

— Voești să intri în odaia luĭ... în odaia luĭ....?

Incepusem să-mĭ pierd răbdarea.

— La dracu! Doar n-oĭ fi vrând să-ți dau ție socoteală de ce am să fac?!

— O, nu, domnule...dar camera aceea n'a fost deschisă de când... de când a murit... Dacă vreĭ s'aștepți câteva minute, mă duc să văd dacă...

L'am întrerupt supărat:

—Mi se pare că vreĭ să-ți baĭ joc de mine! D-ta nu poțĭ să intri acolo, fiindcă cheile sunt la mine.

Bătrânul nu se maĭ împotrivi.

— Haide dar, să-ți arăt pe unde trebue să mergĭ.

— Spune-mĭ numaĭ unde e intrarea și pe urmă du-te cu Dumnezeu. Voiū găsi eu și singur.

— Dar... totuși.... domnule...

Acum îmĭ pierduĭ răbdarea de-abinelea.

— N'aĭ de gând să-ți ții gura? orĭ vreĭ să te fac eu să tacĭ!

Il îmbrâncĭi furios în lături și intraĭ de-adreptul în casă. Intâiū am trecut prin bucătărie, primele două odăițe în carĭ locuia grădinarul cu nevastă-sa, apoĭ ajunseĭ într'un gang, urcaĭ câteva scărĭ, și imediat recunoscuĭ ușa, pe care mi-o indicase prietenul meu.

O deschiseĭ și intraĭ.

Era așa de întuneric, în cât la început nu putuĭ să văd nimic. Mă oprii, un miros puternic de mucegaĭ mă țintui pe loc. Incetul cu încetul ochiĭ mi se deprinseră cu întunericul și începui să examinez interiorul încăperii. Intr'un ungher al odăiĭ se afla un pat și pe pernă se cunoștea urma unuĭ cap omenesc, urmă, ce părea a fi proaspătă de tot. Scaunele erau răsturnate pe jos. O ușe, într'o parte, era pe jumătate deschisă.

Mă apropiaĭ de fereastră și voiĭ s'o deschid spre a lăsa să pătrundă lumina înăuntru. Dar truda îmĭ fu zadarnică, de oarece era închisă ermetic. Văzând că nu ajung la nicĭ un rezultat, și că ochiĭ mi s'aū deprins cu întunericul, mă hotăriĭ să-mĭ fac treaba în întuneric. Mă așezaĭ pe un fotoliu în fața meseĭ de scris, deschiseĭ biroul și trăseĭ sertarul care-mĭ fusese indicat. Era plin până sus. Eu aveam nevoe numaĭ de două pachete de scrisorĭ; prin urmare, începuĭ să răscolesc mormanul de hârtiĭ.

Imĭ forțam ochiĭ, ca să descifrez adresele și de o dată avuĭ senzația că aud un foșnet ca de rochie. Nu dăduĭ nicĭ o importanță acestuĭ mic incident, crezând că e o simplă părere. Dar peste un minut foșnetul se repetă și un fior rece îmĭ străbătu tot corpul. Imĭ fu rușine de mine însu-mĭ. Mă pregăteam să desfac unul din pachetele cu scrisorĭ, când un suspin adânc și dureros îmĭ izbi urechea. Sării în sus ca eșit din mintĭ. Mă întorseĭ și-mĭ duseĭ mâna la sabie. De n'aș fi fost înarmat, cu siguranță aș fi fugit ca un laș.

O femee în alb sta lângă fotoliu și mă privia țintă.

Un tremur de groază îmĭ zgudui tot corpul; era cât p'aci să mă prăbușesc la pământ. Ceĭ carĭ n'aū trecut prin asemenea momente, nu vor ști niciodată ce este frica. Sufletul ți se nimicește, și nu-ți maĭ simți inima; tot corpul ți-e scăldat în sudorĭ.

Eū nu cred în strigoĭ și totuși era să înebunesc de spaimă. Oh, ce mult am suferit în acele câteva clipe! Maĭ mult ca în toată viața mea!

Și de n'ar fi grăit, aș fi murit poate pe loc! Dar mi-a vorbit cu un glas moale și dureros. N'am îndrăzneala să spun că eram stăpân pe voința mea dar, atât cât trebuia, mă susținură conștiința și mândria mea de soldat. Maĭ târziu mi-am dat seama de aceasta. In momentele acelea nu mă gândeam la nimic. Eram stăpânit de spaimă.

Femea întrerupse tăcerea:

— Domnule, vreĭ să-mĭ facĭ un serviciu?

Vruĭ să-ĭ răspund, însă nu putuĭ rosti măcar un singur cuvânt. Bolborosii ceva neînțeles.

Femea îmĭ zise din nou:

— Vreĭ? D-ta aĭ putea să mă scapĭ, să mă vindecĭ. Ceea ce sufer eu e îngrozitor.. da, îngrozitor!...

Ea se așeză încet pe fotoliu și mă privi întrebător:

— Vreĭ?

Făcui un semn afirmativ din cap, de oarece graiul refuză să mă slujească. Atuncĭ femeea mi întinse un pieptene de os de balenă și-mĭ zise rugător:

— Pieptănă-mă, domnule, pieptănă-mă! Imĭ facĭ un mare bine cu asta... Da... trebue să mă pieptenĭ.. Ia te uită numaĭ la capul meū... Vaĭ, cât de mult trebue să sufăr; și cum mă doare părul....

Părul eĭ negru, despletit, cădea pe la spatele jețuluĭ până la pământ.— Pentru ce i-am îndeplinit dorința? Pentru ce am atins cu mâinile mele tremurânde pieptenele acela, și șuițele acelea de păr, recĭ ca niște șerpĭ? Nu știu.

Am pieptănat-o. Singur nu știu cum am făcut aceasta. I-am descurcat părul și i-am împletit coadele. Femeea și-a aplecat capul și din când în când scotea câte un suspin. Părea că-ĭ face plăcere asta.

Când se văzu gata pieptănată, îmĭ zise un „mulțumesc", și smulgându-mĭ pieptenele din mână, dispăru pe ușa cea din perete, pe care o văzusem de la intrarea mea în odae.

Rămas singur, mi se păru că mă trezesc dintr'o halucinație. Incetul cu încetul îmĭ revenii în fire; mă repezii la fereastră și cu o forță de neînchipuit, îĭ spărseĭ obloanele.

Un val de lumină se revărsă în odaie. Mă repezii apoĭ la ușe, prin care dispăruse acea ființă. Dar era încuiată. Spaima mă năpădi iar și nu știam pe unde să scap maĭ curând. Luaĭ în grabă cele două pachete cu scrisorĭ de pe birou și fugii din odae; o luaĭ pe scărĭ în jos, sărind câte patru trepte deodată și, ajuns în curte, dintr'o săritură fuĭ pe cal și mă depărtaĭ într'o goană nebună.

Nu m'am oprit până acasă, la Rouen. Aci dăduĭ calul pe mâna servitoruluĭ meu și închizându-mă în casă, începuĭ să cuget la cele întâmplate. Imĭ consultaĭ sufletul un ceas întreg: n'a fost toată istoria asta o simplă închipuire? Incepusem să mă cam îndoiesc, când privirea mi se opri pe piept. Fire lungĭ de păr femeesc, era încolăcite pe nasturii de la tunică.

După ce mă curățaĭ de păr, îmĭ chemaĭ servitorul. Eram într'o stare de agitație prea mare, pentru ca să mă pot duce la prietenul meu. Și voiam maĭ întâiū să chibzuesc bine ceea ce aveam să-ĭ spun. Dăduĭ scrisorile servitoruluĭ meu ca să i le ducă. El mi-a mulțumit printr'un bilețel și a întrebat pe servitor de starea sănătățeĭ mele. Acesta i-a răspuns că mi-e rău, am durere de cap, nu maĭ știu eu ce. El era neliniștit.

A doua zi, dis-de-dimineață, mă duseĭ la prietenul meu ca să-ĭ spun totul. Nu l-am găsit acasă. Eșise de cu seară și nu s'a maĭ întors. Nicĭ nu l-am maĭ văzut vreodată.

M'am dus de-am înștiințat poliția. S'a făcut cercetărĭ peste tot locul, dar nu s'a putut da de urma luĭ.

Toate colțurile castelului fură scotocite, însă nimic suspect nu s'a găsit. Nicio urmă de vreo femee ascunsă. In cele din urmă cercetările fură întrerupte, de oarece nu aveā nicĭ un rost.

Au trecut cincizecĭ și șase de anĭ de atuncĭ—și eū nicĭ azĭ nu știu nimica.

Traducere de **Iosif Sarvary**

MEMORIILE
MAMEĬ IMPĂRATULUĬ NAPOLEON I

Memoriile Marieĭ Laetiția, mama mareluĭ împărat Napoleon I, despre care am pomenit pe scurt într'un articol din „Universul" aū un cuprins cu mult maĭ interesant decât memoriile fosteĭ ducese de Toscana, Luisa Toselli. Ele sunt analoge numaĭ în aceea, că autoarele lor aū călcat pe pământul italian și aū avut nevoe de ajutor literar, de oarece Laetiția Bonaparte, la vârsta eĭ înaintată era cu totul oarbă.

Lăcomia după senzațiĭ era cu totul străină pentru „Doamna mamă", după cum era ea numită în Roma, în chip oficial.

Laetiția a fost cântată nu numaĭ de poetul francez Beranger, ci și de un poet german, când la vârsta de 80 anĭ, află despre moartea nepotuluĭ eĭ. După moartea duceluĭ de Reichstadt (regele Romeĭ) „doamna mamă" scrise la 22 Septembrie 1832, un noū testament, care fu deschis în seara de 2 Februarie 1836, ziua morțiĭ eĭ, sub ochiĭ fratelui eĭ cardinalul Fesch, care ajunse la ceĭ maĭ înalt rang în colegiul cardinalilor. Testamentul era redactat în limba italiană, de oarece secretara Marieĭ Laetiția, Rosa Mellini, care a scris și susnumitele memoriĭ, era Italiancă..

Multe din amintirile acesteĭ femeĭ de spirit și caracter, aĭ căreĭ fiĭ transformaseră Europa, stârnesc și astăzĭ un viu interes, de oarece aicĭ apare într'o lumină maĭ blândă caracterul cam brutal al mareluĭ cuceritor corsican, ceĭ puțin față de mama sa.

După moartea tatăluĭ său, în anul 1785, Napoleon scria Laetițieĭ: „Scumpa mea mamă! Acum, de oare-ce timpul a potolit puțin prima isbucnire a durereĭ d-tale, mă grăbesc să-ți manifestez recunoștința pentru bunătatea pe care mi-aĭ arătat-o întotdeauna. Caută să te mângâĭ, scumpa mea mamă! Imprejurările permit... etc.

La vârsta de 16 anĭ Napoleon fiind în școala militară din Brienne, căută locurĭ libere pentru frațiĭ săĭ. Familia era numeroasă și strâmtorată din cauza datoriilor lăsate de defunctul tată. In ce stare gravă financiară se afla pe atuncĭ Laetiția o dovedesc scrisorile fiuluĭ căire mama sa. Intr'una din aceste scrisorĭ Napoleon se plânge că nu i-a restituit suma de 6 francĭ, pe care o împrumutase mameĭ sale. Intr'o altă scrisoare Napoleon se plânge de alțĭ 3 francĭ pe care i-a împrumutat. Laetiția cosea cu mâna eĭ rufăria și hainele, dar pentru fiecare pachet, orĭ cât de mic, el trebuia să-ĭ trimită înainte banĭ pentru poștă în Franța.

Văduva Bonaparte primi de la Statul francez o pensiune, care abia îĭ ajungea pentru ca să-și poată crește copiiĭ cu cea maĭ mare economie...

Napoleon I era însă un fiu recunoscător. Când ajunse general comandant și primi comanda suoremă peste armata din Italia, maĭ înainte de a pleca se opri câte-va zile la mama sa în Marsilia. Când ea-l salută ca „mare general", Napoleon zise: „De statură sunt un mic general. Va veni poate ziua, când voĭ crește în privința morală".

Când Napoleon ajunse împărat, trebui și „doamna mamă" să aibă o Curte. Ea însă o alcătui cât se poate de simplu de oarece trecuse prin prea multe schimbărĭ de soartă, ca în toiul acestor splendorĭ să poată crede că ele vor dura mult. Filantropia eĭ era recunoscută de toțĭ, de oarece ea își aduse aminte când în Marsilia, după moartea soțuluĭ eĭ, a veghiat multe nopțĭ, pentru ca să petecească hainele rupte. Când ochiĭ eĭ, adică fiicele și nurorile îĭ imputaū că este prea sgârcită, ea obicinuia să le răspundă: „Cine știe, dacă acești regĭ nu vor veni într'o zi și mă vor ruga să le dau o bucată de pâine".

In adevăr că așa se și întâmplă.

RESEMNARE

Cum plânge inima-mĭ de jalea
nădejdĭ mele risipite,
asemenĭ unū voĭ de fluturĭ
stârnit din ramurĭ înflorite.
Din tot elintul nu-mĭ rămâne
decât un dor adânc și greū:
sfârșitul visuluĭ chimeric
nutrit de anĭ în gândul meū!
Deși n'am înțeles viața
și n'am cuvânt s'o defăimez,
desamăgirea-ĭ prea amară
ca 'n fericire să maĭ crez.

Icoana mântuirii mele
fuseseși tu, copil hain,
cu ochĭ săgetătorĭ de suflet,
cu zâmbet dătător de chin.
Și rob ți-am fost de-atâtea vremurĭ,
și plată tristeĭ umilirĭ
nu așteptam decât o rază
din focul scumpelor privirĭ.
Asemenĭ soareluĭ de iarnă
te-aĭ depărtat de 'nvinsul lut
și 'n treacăt mĭ-aĭ văzut durerea
cu ochĭ nepăsători și mut.

Nu plângu-mĭ soarta fără parte
și stins norocul uneĭ vieți,
că s multe florĭ ce pier în brumă
din faptul primeĭ dimineți.
Dar, vezĭ, mă birue căinta
atâtor candide simțirĭ
jertfite de prisos credințiĭ
în demonĭ, plinĭ de ispitirĭ.
Căcĭ numaĭ demonul nutrește
un singur simț, copilă: ura—
și patima-asta-a spus-o ochi-ți
și veșnic ți-a rostit-o gura!..
Rămânĭ cu lumea ta tirană —
eū, alungat de toțĭ, pios
mă 'ntorc din calea rătăciū
spre mila bunuluĭ Cristos...

Craiova. **P. Lișteavă.**

GALERIA AVIATORILOR NOŞTRI

D. Locot. Capşa, un excelent ofiţer aviator, care s'a distins prin curajul său şi prin dibăcia cu care pilotează. D. locot. Capşa a făcut un sbor reuşit chiar Duminecа trecută, deasupra Capitaleĭ, uimind pe bucureşteni.

Când aliaţiĭ se aflară în faţa Parisuluĭ Lactiţia şi întreaga familie Bonaparte se mută la 2 Aprilie 1814 de la Paris la Blois. La 7 Aprilie sosi acolo ştirea că Bonaparte a renunţat la tron. Împărăteasa Maria Luiza fu chemată în Austria şi plecă în ajunul Paştilor. In aceeaşi zi părăsi Blois şi „Madame Mère" care petrecuse ceĭ zece anĭ aĭ imperiuluĭ Napoleonian, tremurând pentru soarta fiilor eĭ, şi plecă la Roma, însoţită de fratele eĭ, cardinalul Fesch. Papa Piu VII, deşi fusese odinioară prizonierul luĭ Napoleon, primi pe Lactiţia cu multă bunătate şi blândeţe: „Fiĭ bine venită fiica mea, zise el, în această cetate care în totdeauna a fost un loc de refugiu al marilor exilaţĭ.

In Roma şi-a petrecut bătrâna ultimele zile ale vieţiĭ sale, ea ajunse la vârsta de 86 anĭ, dar din cauza uneĭ căderĭ în parcul de lângă vila Borgheze, a perdut puterea de a maĭ umbla şease anĭ până la moartea eĭ şi-şĭ pierduse şi lumina ochilor. Când primăvara soarele de sud îşĭ trimetea razele sale spre saloanele triste în care ea sta captivă, zicea: „Soarele vine încă cel puţin ca un amic, ca să mă viziteze, dar — ah! — nu-l maĭ pot vedea". Astfel la 2 Februarie 1836 moartea a fost pentru mama împăratuluĭ Napoleon I o binefacere.

Celebrul sculptor Thordwalsen a fost chemat ca să-ĭ ia masca mortuară. Ea şi în moarte îşĭ păstrase frumuseţea.

In Ajaccio, unde ea doarme somnul cel de veci, piaţa cea mare poartă numele: „Piace Letizia"...

Impăratul Napoleon III a dispus în 1857 clădirea uneĭ bisericĭ. In cripta din mijlocul acesteĭ bisericĭ se află sicriul eĭ. Pe piatra de pe criptă se află inscripţia „*Mater regum*"..

C. Scurtu.

Convorbirĭ astronomice

Eclipsa de la 4 Aprilie. — Intr'un templu al cerului. — Eclipsa de soare din 1914

In sfârşit s'aŭ publicat multe din rezultatele observaţiunilor ce s'aŭ făcut cu privire la eclipsa inelară de Soare de la 4 Aprilie.

In afară de rezultatele technice sunt câteva lucrurĭ interesante, carĭ pot fi aflate de orĭ şi cine.

Pentru linia centrală se făcuseră şease calcule diferite. Bine înţeles mult nu se deosibeau unele de altele, dar astronomiĭ vor o precisiune cât se poate maĭ mare. Dintre toate aceste calcule, cele maĭ apropiate de adevăr au fost acelea ale învăţaţilor francezĭ. Linia centrală a fost depărtată numaĭ cu 500 de metri, de localitatea pe care o găsiseră astronomiĭ francezĭ şi la vre-o 2000 de metri departe de cea găsită de astronomiĭ americanĭ.

Aproape de momentul când eclipsa trebuia să fie inelară, s'aŭ observat aşa numitele „puncte ale luĭ Baily", ceea ce se datoreşte munţilor de pe marginile Luneĭ; aceştĭ munţĭ eşind în relief, se proectează pe marginile discului solar, lăsând ca între eĭ să se vadă părţi-părţĭ din discul Soareluĭ.

La Lyon, eclipsa a fost cinematografiată obţinându-se 6000 de piăcĭ. In împrejurimile Parisuluĭ, pentru a se putea observa pe unde trece linia centrală, au fost aşezaţĭ numeroşĭ studenţĭ aĭ şcoaleĭ politechnice, pe un drum de 12 kilometri între localităţile Trappes şi Neauphile, câte doŭ inşĭ la o sută de metri.

S'aŭ văzut, afară de planetele Venus şi Saturn şi steaua de prima mărime Capella, cu ochiĭ liberĭ, în momentul fazeĭ maxime. S'aŭ făcut câteva fotografiĭ ale coroaneĭ solare, dar cum eclipsa era inelară, nu totală, coroana nu a impresionat mult placa fotografică, aşa că nu poate fi uşor deosebită de efectele obişnuite ale razelor solare.

•

In seriile trecute, împreună cu d-niĭ C. şi I. Rosetti-Bălănescu, am făcut observaţiunĭ cu luneta observatoruluĭ Amiral Urseanu. După cum am maĭ spus, luneta aceasta are un obiectiv al căruĭ diametru e de 15 c. c., e deci cea maĭ puternică lunetă din câte a avut până acum ţara noastră. Luna poate fi studiată perfect cu această lunetă şi se văd cele maĭ micĭ amănunte pe fundul imenselor circurĭ şi cratere de care satelitul nostru e plin.

D-niĭ C. şi I. Rosetti-Bălănescu au schiţat unul dintre craterĭ numit Gassendi, care prezinta o adevărată bogăţie de amănunte, cela ce nu ne era dat să vedem cu micile lunete, cu carĭ am făcut observaţiunĭ până acum.

Printre alţiĭ maĭ era şi d. Nanes, profesor de matematică la liceul Mateĭ Basarab.

Intr'altă seară au fost observate stelele duble şi a făcut observaţiunĭ şi d. G. Flaislen, care posedă de asemenea o excelentă lunetă.

Pentru ceĭ carĭ sunt obişnuiţĭ cu obiectele cereştĭ privite prin lunete mediocre, e o adevărată plăcere să studieze cerul cu luneta observatoruluĭ Amiral Urseanu.

D. Amiral Urseanu îşĭ va înzestra observatorul şi cu un aparat special pentru fotografia cerească. Cum vedeţĭ, se face în ţara noastră studiĭ astronomice maĭ serioase şi cela ce e maĭ curios, e că începutul îl face iniţiativa particulară şi amatoriĭ-astronomĭ. Eĭ nu sunt plătiţĭ ca să observe cerul, eĭ au dar entuziasmul trebuincios şi aceasta este un imbold care preţueşte maĭ mult de cât orĭ-ce.

•

Un admirator al fenomenelor cereştĭ, de şi nu e un amator-astronom, citind cele ce am scris cu privire la eclipsa totală de Soare din 1914, mă întreabă dacă nu s'ar putea organiza o mică expediţie spre linia centrală. In adevăr, lucrul nu e greŭ. Ar trebui să fie cineva, care să organizeze din vreme o asemenea expediţiune şi s'ar găsi multe persoane, carĭ ar fi doritoare să aziste la măreţul fenomen al uneĭ eclipse totale de Soare, a căreĭ linie centrală trece aşa de aproape de ţara noastră.

Victor Anestin.

MI-E DOR

Mi-e dor, mi-e dor de primăvară,
Mi-e dor de râul cristalin,
De pajiştele înflorite,
Mi-e dor de-un cer de Maĭ, senin.

Mi-e dor de nopţile cu lună
Pe tăinuitele aleĭ
In care mă 'mbăta adesea
Parfumul florilor de teĭ.

S'aud un cuc, să văd o floare
Mi-aş da un sfert din viaţa mea,
Şi toată, toată, 'n schimb pe tine
O clipă să te pot vedea.

SE SCUTUR

Se scutur frunzele pălite
Şi sbor rotindu-se în vânt,
Ca visurile-mĭ risipite
In cel dintâĭ al lor avânt.

In vale murmură izvorul
Un cântec trist, cu glas vrăjit,
Aceeaşi melodie dorul
Mi-o cântă 'n piept necontenit.

Din depărtare 'neet s'aude
Dangăt de clopot, tăngâios.
E, par'că sufletu-mĭ ce-şĭ plânge
Durerea 'n glasul luĭ duios.

In zbor, de-asupra caseĭ mele
Trece, ţipând, o cucuvea...
O!... de-ar vesti că e aproape
S'apună tocmaĭ steaua mea.

Ana Alexandrescu Codreanu.

CARMEN SYLVA

PIETRELE DOAMNEI

— Urmare —

Un vultur se rotocolea în linişte împrejurul stâncei la picioarele eĭ. Alt nimic nu se mişca. In sfârşit soarele începu să apuie; umbrele copacilor se lungiră. Dacă o înopta până s'o întoarce Ştefăniţă!...

Dar auzi o mişcare în pădure, şi numaĭ de cât pe urmă se ivi şi el ţinând de frunze într'o mână o grămadă de ştiuleţĭ de porumb.

Elena îĭ făcu semn cu basmaua, dar el nu se uită în sus. Il strigă pe nume cât putu maĭ tare... el păşea liniştit înainte spre peşteră. Vocea se duce departe de jos în sus, dar de sus în jos nu. Il văzu ajungând dinaintea peştereĭ, pe urmă făcând un pas înapoĭ. Peste o clipă asvârli departe ştiuleţiĭ de porumb şi-şĭ trase paloşul. Doamna numaĭ vedea înnaintea ochilor de groază. Ursul ieşi afară; Ştefăniţă îl aştepta cu hotărâre. Fiara se ridică urlând furios; era maĭ înaltă de cât el cu un cap. Dar Ştefăniţă îĭ şi înfipse paloşul în gât până în mâner. Ursul ridică labele-ĭ puternice şi Doamneĭ îĭ se păru că aŭ căzut amândoĭ jos.

Atuncĭ, pierzându-şĭ minţile de frică, voind să-ĭ sară într'ajutor, alunecă iute ca vântul de pe stâncă şi se pomeni lângă Ştefăniţă care se zbătea să se ridice de jos.

Cu toată durerea ce încerca, scoase un ţipăt de bucurie, când văzu pe Doamna lângă el, în viaţă. El crezuse că o omoráse fiara, căreia îĭ atârnaŭ şi acum împrejurul gureĭ bucăţĭ pline de sânge din carnea ce mâncase.

La început Ştefăniţă nicĭ nu vru să-şĭ arate rana. Dar Elena nu se lăsă de el până nu se învoi să i-o lege cu bucăţĭ de cârpe rupte din rufele eĭ.

— Am furat porumbul! zise Ştefăniţă; şi începu să râză pe când spinteca şi jupuia ursul pe a căruĭ blană moale trebuia să se culce Doamna d'aci înainte.

Ea se uită la el şi-l mustră.

— Dar dacă o fi avut bieţiĭ oameni nevoie de el? Barim să îi-l fi plătit!

— Cu ce? întrebă el. A!.. Domnul a scăpat urmă el; e în Ciceiu şi îşĭ adună armata. O să vie să te ia peste câte-va zile, Măria Ta!

— Şi tocmaĭ acum îmĭ spuĭ?

Ştefăniţă se uită la ea.

Apoĭ aveam maĭ întâiŭ o vorbă de vorbit cu ursul şi n'a vrut s'aştepte, bată-l pustia!

Râsul Doamneĭ răsună pentru întâia oară limpede ca argintul. Şi pe urmă râse iar mult, căcĭ Ştefăniţă făcu ursuluĭ o plecăciune şi îĭ zise: „Fiĭ bun, de îngăduе să spuĭ Doamneĭ ceva... numaĭ niţel... şi pe urmă ne-om lupta".

Elena alese doĭ ştiuleţĭ frumoşĭ de porumb, şi se puse să-ĭ coacă la foc, până ce îi se prăji bine boabele auriĭ. Iĭ dete unul luĭ Ştefăniţă şi pe cel-l'alt îl duse la buzele eĭ cele roşiĭ. Ştefăniţă se uita la ea cum ronţăia boabele cu dinţişoriĭ albĭ ca de şoarice.

— Ce aşĭ da să ştiu ce s'o fi făcut Toma, care mi-a dat calul, zise ea de odată, oprindu-se.

— Ala a murit! răspunse Ştefăniţă; şi îşĭ văzu liniştit de mâncare.

— A murit! strigă Doamna, deschizând marĭ ochiĭ eĭ frumoşĭ. A murit pentru mine!

El muşeră şi maĭ adânc din ştiuletele de porumb şi mormăĭ ceva despre noroc; ea nu pricepu ce zise.

— Dar cum au pus mâna pe el?

— S'a dat prins.

— S'a dat prins? Cum şi de ce?.. Spune Ştefăniţă.

— Le-a spus, cum că e ar fi Domnul, şi turciĭ au crezut şi s'aŭ intors cu el o bucată bună de drum, şi ţipau de bucurie, până ce ţăraniĭ, proştĭ cum sunt, de nicĭ odată nu pot să-şĭ ţie gura, le-au spus cine e, şi atuncĭ unde s'aŭ mâniat pe el şi ţi l-au schinguit... de a fost vaĭ de mama luĭ!

Doamna se înfioră.

— Bietul Toma! zise ea cu lacrimile în ochĭ.

— Bine că aĭ scăpat dumneata, Măria Ta.

Rana luĭ Ştefăniţă nu era aşa de uşoară cum zicea el.

Începuse să-l prinză nişte friguri tarĭ şi zăcea în peşteră aiurând, iar în aiurărĭ vorbea mereu de Elena. Ea nu maĭ avea de cât câţĭ-va ştiuleţĭ de porumb, de oarece ursul mâncase toată mâncarea. Adună căpşunĭ pe cât putu. Curând băgă de seamă că puterile bolnavuluĭ scădeau într'un chip îngrijitor. Atuncĭ se hotărî să plece ea la vânătoare; la început nu nimeri nimic, de maĭ multeorĭ, dar pe urmă omorî destul vânat de se putu hrăni şi pe ea şi pe bolnav. In sfârşit, îl lăsară friguri-le, şi căzu într'un somn adânc, întrerupător. Intr'o zi i se păru că aude un ţipăt scurt de frică şi pe urmă un zgomot de luptă puternică. Intr'o clipă fu în picioare şi se repezi la arme; nu găsi de cât o lancie rezemată de zid; puse mâna pe ea. Când eşi în gura peştereĭ, văzu pe Doamna, care cu paloşul luĭ în mână, se apără ca o leoaică în potriva a doĭ turcĭ.

Ştefăniţă nu se maĭ simţi slab. Se repezi la unul şi-l pocni în cap până nicĭ nu băgă Doamna de seamă. Cel-alt vru să fugă, dar fu trântit la pământ şi sugrumat chiar cu brâul luĭ.

Cel d'intâiŭ tot maĭ răsufla.

— Maĭ vin şi alţiĭ? Il întrebă Ştefăniţă. Murindul clătină din cap. Or că nu înţelesese întrebarea, or că nu vrea să spue nimic. Elena sta rezemată de zidul de stâncă, galbenă ca ceara. Acum, când trecuse primejdia, femeea cea îndrăzneaţă se temea. Ştefăniţă vru să târască încolo trupurile moarte, dar nu putu, căcĭ odată cu nesiguranţa îl cuprinse şi lipsa de putere. Elena îĭ stropi pleoapele şi buzele cu apă rece.

— Ce să fac? Intrebă ea simplu.

El arătă morţiĭ cu mâna.

— Or eĭ or noĭ trebue să plecăm de aci.

— Noĭ! noĭ să plecăm, strigă ea cu grabă.

El se uită lung la ea, şi oftă adânc.

— Tu nu poţĭ umbla! Nu-l aşa,

Hangarele şcóleĭ militare de aviaţiune dela Cotroceni, unde se adăposteşte flota nóstră aeriană

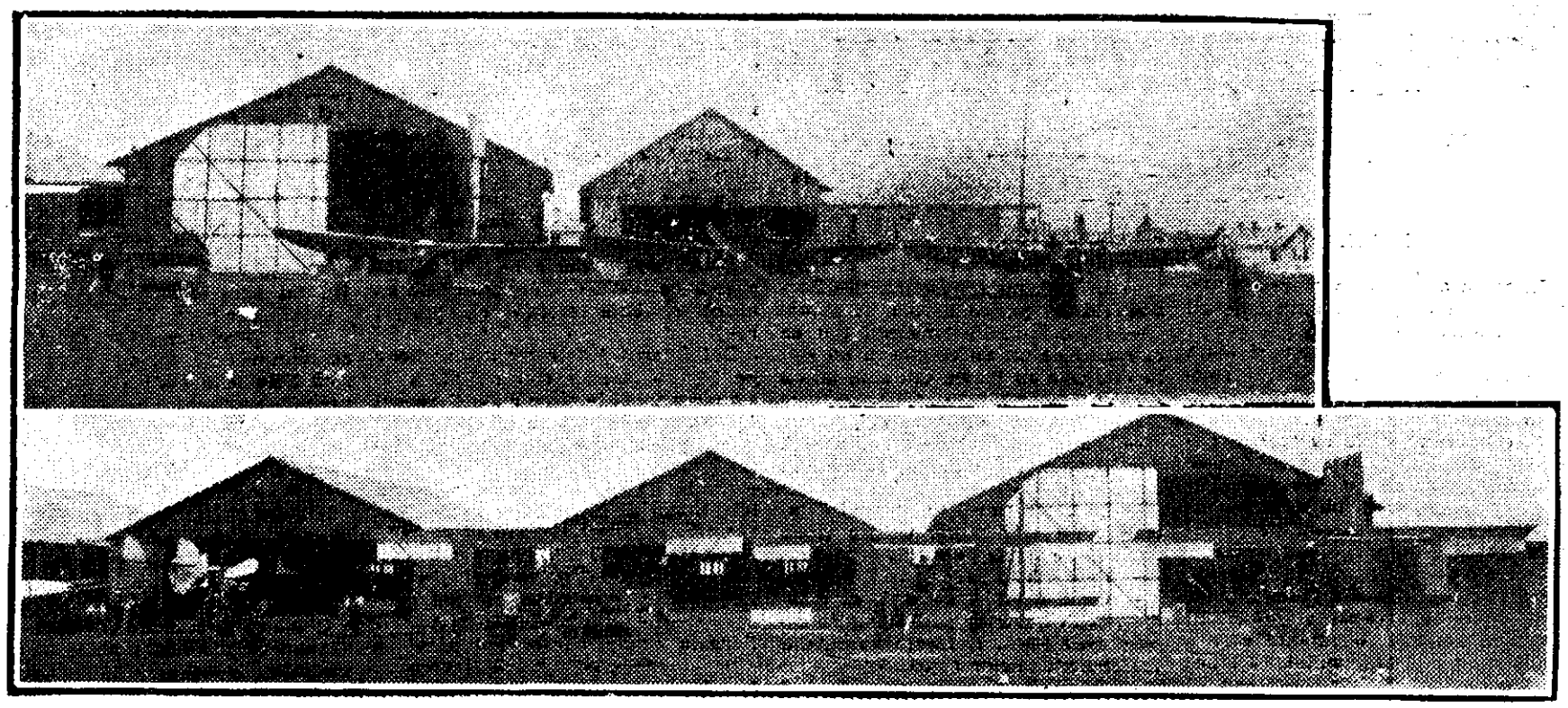

Sus în faţa hangarelor se văd monoplanele, jos biplanele, în stânga cărora se vede aeroplanul Vlaicu, cu care ofiţerii aviatori fac zilnic experienţe de sburat încoronate de succes.

Sunt adăpostite în marile hangare, construite special pentru aeroplane, 4 biplane sistem «Farman», 5 monoplane sistem «Bleriot», un hidro-aeroplan şi două aeroplane sistem «Vlaicu», toate aceste aeroplane, afară de unul sistem «Vlaicu», sunt proprietatea ministerului de războiu

E locul să spunem că de curând s'a întemeiat la noĭ în ţară *«Liga Naţională Aeriană»*, compusă din oameni competenţĭ şi patrioţĭ, care, după exemplul Franţeĭ va deschide o subscripţie publică, pentru dotarea armateĭ noastre cu câte 10 aeroplane de fie-care corp de armată. Apelul ce *Liga Naţională Aeriană* va face publiculuĭ românesc va avea putinţa a se strânge baniĭ necesarĭ, spre a se putea înzestra armata noastră cu o puternică flotă aeriană, gata să-şĭ facă datoria la cea dintâĭ ocazie.

Aviator

eştĭ prea slab, nu poţĭ face drumul cel lung până la Ciceiu?

— Ba o să merg!

Luară ceva de mâncare şi Elena luă şi blana de urs la spinare, şi când se înseră, înfăşură pe bolnav într'însa, şi îl culcă sub un copac, iar ea stătu de pază cu paloşul în mână. Ştefăniţă nu-ĭ spusese că maĭ căpătase încă o rană din care sângele începuse să se prelingă încetişor!

Elena se simţi pierdută. Il legă cu frunze late căcĭ maĭ nu maĭ avea rufe pe dânsa.

Incălţămintea trebuia să o arunce căcĭ se rupsese. Şi sta aşa, desculţă, înfăşurată în manta, cu părul fluturând în crejurul capuluĭ, cu paloşul în mână şi păzea somnul neliniştit al apărătoruluĭ eĭ. Luna lumina pădurea şi Ştefăniţă era aşa de galben, încât biata femee crezu că a murit.

Atuncĭ se uită la el, cu ochiĭ pătrunzătorĭ, şi desnădejdea îĭ cuprinse inima.

— Ce se face Doamna dacă mor eu? aiură Ştefăniţă. Barim de aş avea numaĭ o şuviţă de păr de la dânsa, ca s'o duc cu mine în mormânt.

Ea îĭ maĭ puse o frunză udă pe rană şi în mână o şuviţă pe care şi-o tăe cu paloşul. De odată i se păru că aude în partea din cotro veniseră eĭ, zgomot de copite şi strigăte tarĭ.

Sărĭ în sus şi căută să-şĭ astâmpere bătăile inimeĭ ţiindu-şĭ răsuflarea. Dacă maĭ veneau şi alţĭ turcĭ? Se uită la paloş şi trupu-ĭ tânăr se cutremură de teama morţeĭ, căcĭ se gândi să se omoare pentru ca să nu maĭ deştepte pe credinciosul eĭ ca să-ĭ facă cea din urmă slujbă. Ascultă bine, şi tot maĭ deslușit se auzea strigătul de chemare, tot maĭ aproape sgomotul copitelor pe pământul din pădure. Tocmaĭ trecea un nor peste lună. Işĭ puse în gând să-şĭ implânte paloşul în inimă când o trece norul şi când se va ivi cel d'intâiu vrăjmaş. Zgomotul se apropia, dar maĭ încet prin întunecime. Norul începu să se argintească pe margine, luna îl sparse şi îşĭ făcu loc de eşi.

— Viu Ştefăniţă! strigă Doamna înspăimântată.

Vru să-şĭ îndrepteze paloşul spre piept, dar mâna îĭ tremură.

— Asta este treaba mea, zise Ştefăniţă încruntat.

Şi îĭ luă paloşul din mână şi stete în faţa eĭ galben, ca îngerul morţiĭ.

— Eu mă ţin de făgăduială, şi tot paloşul ăsta mi-l voiu împlânta pe urmă şi mie în inimă.

Strigătele se auziră maĭ aproape, Ştefăniţă ridică braţul, Doamna îşĭ plecă capul frumos, aşteptând lovitura de moarte. Dar de odată Ştefăniţă lasă să-ĭ cadă braţul şi se înseninneed la faţă.

— N'auzĭ vorbă românească, Măria Ta! strigă el.

— Grăbiţĭ încoace oamenĭ bunĭ, Doamna e aci.

Un ţipăt de bucurie îĭ răspunse şi se auzi un glas zicând:

— P'aci Măria Ta.

Peste o clipă Doamna căzu leşinată în braţele soţuluĭ eĭ.

Toţĭ se repeziră să-ĭ dea ajutor; Ştefăniţă se rezimă tăcut de un copac şi se uită la dânsa. In sfârşit deschise şi ea ochiĭ.

— Ce-mĭ fac copiiĭ, întrebă ea cum se desmetici.

— Copiiĭ sunt sănătoşĭ, te aşteaptă.

— Aproape era să nu vă maĭ văd!

— Draga mea soţie! zise Domnul; şi o strânse iarăşĭ şi iarăşĭ la pieptul său.

Când vroi s'o urce pe cal, îĭ văzu piciorusele goale ieşind de sub manta.

— Ce, desculţă vreaĭ să mergĭ! strigă Domnul. Şi îĭ sărută picioarele.

— Vroiam să viu la tine, zise ea zâmbind.

Pe Ştefăniţă îl puseră pe un cal şi pe lângă el merse un oştean călare, care să-l ţie, căcĭ era slab tare. După aceia sunară din corn să se strângă toţĭ oamenii şi plecară prin întunericul nopţeĭ tăcute.

Trecuse vreme de atuncĭ. Pe Bistriţa în jos cobora o plută gătită şi împodobită cu steagurĭ, şi cu un umbrar verde acoperit cu florĭ. Pe ea se afla în toată strălucirea fericireĭ şi a frumuseţeĭ Elena Doamna cu copilaşii eĭ; lângă dânsa sta Domnul şi vorbea cu Ştefăniţă, care se însănătoşise:

— Tu să rămâĭ la noĭ şi aĭ să fiĭ iubit în casa noastră, ca şi cum aĭ fi de un sânge cu noĭ.

— Ba nu, Măria Ta; să mă lăsaţĭ să plec. Când o fi vre-un războiu, atuncĭ oĭ fi totdeauna alăturĭ de dumneata, dar la curte nu sunt bun de nimic.

Şi s'a ţinut de vorbă. Aĭ maĭ fost multe războaie, până ce a scăpat ţara de turcĭ. Unde era lupta maĭ încinsă, acolo era şi el, dar moartea nu se atinse de dânsul, măcar că se vâra unde era maĭ mare primejdia. Acasă la el rămase tot om simplu şi tăcut. Când muri la adâncĭ bătrâneţe, pe inima luĭ se găsi o şuviţă de păr frumos şi bălaiu.

CRIMĂ ŞI EXPIAŢIUNE

Intre Arezzo şi Florenţia, în mijlocul Apeninilor se înalţă celebra mănăstire *Vallombreuse*, înconjurată de dese păduri de brazĭ negri. La o mare înălţime de asupra mănăstireĭ se găseşte un loc de pustnicie de unde ochiul cuprinde un orizont întins până la marea Mediterană şi de altă parte până la golful Adriatic.

In acest loc de pustnicie, locueşte un pustnic, ce-şĭ petrece aproape tot anul în exerciţiile celeĭ maĭ austere pocăinţĭ. El are o mică grădină, un izvor abundent ţâşneşte din vârful uneĭ stâncĭ servindu-ĭ de a stropi legumele şi florile. Dar zăpada ce se îngrămădeşte de timpuriu în strâmtorile munţilor Apeninĭ fac toate drumurile ce duc la mănăstire impracticabile; atuncĭ pustnicul rămâne maĭ multe lunĭ închis în acest refugiu profund fără nicĭ o comunicaţie cu ceĭ viĭ.

Intr'o seară, doĭ călătorĭ, fiind surprinşĭ de furtună în mijlocul escursiunilor lor în munţĭ, se văzură siliţĭ să caute un refugiu la locul de pustnicie. Era un artist francez cu un italian, unul din prietenii săĭ.

Eĭ trag cu putere clopotul. Pustnicul se grăbeşte să deschidă. El le face un foc să se usuce şi le oferă o mâncare cu totul frugală pe care n'ar mânca-o nicĭ câiniĭ şi totuşĭ fiind cu totul flămânzĭ eĭ o găsiră excelentă.

Locul unde sta pustnicul era întunecos şi intra puţintică lumină printr'o ferestruică ce era sus. Capul pustniculuĭ fiind luminat de flacăra focului, avea un caracter atât de energic şi atât de pitoresc încât artistul dori să facă o schiţă.

Cu multă greutate pustnicul se hotărî să se lase să i se facă portretul, în sfârşit consimţi: el lua poziţiunea obişnuită, adică corpul puţin îndoit, cu braţele încrucişate şi fizionomia luĭ exprimă atuncĭ liniştea sufletească şi reculegerea cuvenită unuĭ pios pustnic. Dar îndată conversaţia se referĭ la rezboiul ce pustia atuncĭ nordul Italieĭ; capul pustniculuĭ se înălţă, ochiĭ îĭ se inflăcărară şi amicul artistuluĭ francez, recunoscând cu mirare sub capuşonul de anacoret, de pustnic, pe un om de un rang înalt care într'un moment de violenţă, comisese un omor, amicul artistuluĭ francez nu s'a putut opri de a nu exclama.

„Văd că d-ta mă recunoştĭ zise pustnicul. D-ta vezĭ un mare vinovat. Justiţia omenească m'a cruţat: dar eŭ mă îngrozesc de crima mea, mustrarea mă aruncase în disperare când religiunea ca o mamă duioasă mi-a oferit, mi-a deschis braţele şi m'a salvat.

Eŭ mi-am împărţit toată averea institutelor de caritate şi am venit să mă îngrop în acest pustiu, unde trăesc din munca mâinilor mele. Eŭ ofer luĭ Dumnezeu căinţa mea şi sper în nemărginita luĭ milă.

A. Vântul

Ilustraţia noastră colorată

Cucerirea insulei Rhodos de către italieni

O escadră italiană sub comanda amiraluluĭ Viale care încrucişa pe marea egeică, s'a apropiat în ziua de 21 Aprilie de insula Rhodos cu intenţiunea de a o ocupa. Amiralul a trimis un parlamentar la guvernatorul insuleĭ cu somaţia ca să predea insula. Guvernatorul a protestat şi s'a retras. Generalul Ameglio, comandantul trupelor italiene, a debarcat maĭ multe detaşamente, carĭ aŭ înaintat în insulă. Trupele turceştĭ s'aŭ împotrivit, dar aŭ fost respinse cu marĭ pierderĭ. Generalul Ameglio a ordonat apoĭ arborarea drapeluluĭ italian pe insula Rhodos.

EDMOND ŞI JULES DE GONCOURT

SORA FILOMENA

TRADUCERE DE

MIHAIL NEGRU

13

— URMARE —

XXXIX

In seara aceea era o mare însufleţire în sala de gardă, unde internii dedeau o masă externilor.

Discutau bând cafeaua, şi toată lumea striga prin cele dintâi rotocoale ale fumului pipelor cari se aprindeau.

In clipa când sticla cu rachiu, circulând din mână în mână, ajunse deasupra capului lui Barnier, Barnier, care nici odată nu s'atingea de el, luă sticla şi-şi umplu pe jumătate ceaşca goală.

— Surorile?... surorile?... ia lăsaţi, zicea în clipa aceasta un glas mic ascuţit în celălalt capăt al mesei, îţi spun că am avut o amantă care a venit să nască în spital. Ei bine! nu-i schimbau rufăria... o lăsau să putrezească în rufele murdare!... Asta numai din pricină că nu era femee măritată... iacă unde e îndurarea lor!... Şi apoi, n'ai decât să observi într'o sală deosebirea pe care ele o fac între bolnavele cari se spovedesc şi cele cari nu se spovedesc... E foarte frumos rolul lor, nu zic ba, dar surorile astea o fac une ori afară din cale... Doamne sfinte, sunt infirmieri şi fete de gardă cari sunt tot aşa de ispravă... şi nu se vorbeşte atâta despre ei.

— Oh! Oh! făcură patru sau cinci glasuri.

— Hai, spune-o repede, nu mai sta la îndoială: sora de caritate e un fleac! îmi place mai mult aşa... zise Barnier.

Şi urmă, punându-şi pipa pe farfurioară:

— Iacă, tu ne faci să pozăm... E foarte prost din partea ta să bârfeşti pe aceste femei... şi să le bârfeşti aci. Par'că noi nu le cunoastem tot cum te cunoaştem şi pe tine? Par'că nu le vedem la lucru? Nu, zău, spune, ai întâlnit tu aci vre-una care să fi lăsat pe o femee să putrezească precum spui, fiindcă n'avea actul de cununie?... Ah! da, ştiu care e marea imputare: împuiază capul bolnavilor cu bunul Dumnezeu... Mai întâi, o ştim toţi, nu-i împuiază atât. Şi apoi, pe urmă? Când e vorba să sădească un colţişor de raĭ într'o sală de spital... Ce-ai vrea tu adică să sădească aci? filosofie comparată? La dracu!... L-am citit pe Voltaire tot aşa cum l-ai citit şi tu; asta-i drept... dar găsesc că-i o dobitocie să pui părerile lui în lucrurile astea... Cum, mă! Iată nişte femei cari se lipsesc de tot, cari trăesc zi şi noapte într'un spital, cari muncesc ca nişte maşini, cari îmbătrânesc în mijlocul a tot ce-i mai grozav... nişte femei cari, spre a-şi sprijini râvna, n'au ceea ce avem noi: viaţa din afară, râvna ştiinţei, înaintarea, ambiţia unui nume sau a unei averi, o carieră care ţi se deschide!... Oh! la dracu!... tu nu găseşti că aşa ceva-i destul de frumos?... Dar ia du-te şi ia-mi, mă rog, pe ori-cine vei găsi în stradă, şi pune-l într'o sală de spital să vadă pe o soră făcând ceea ce fac toate surorile, s'o vadă pe soră băgând mâna într'o rană în care se mişcă viermii... are să se descopere, dragă, pentru că înaintea unui asemenea devotament ţi-e greu să faci pe omu tare şi nu se poate dragă, să nu te pleci... inima ta salută... când ai o inimă...

— Hei, drace, dar te încălzeşti Barnier! adăogă vocea ascuţită.. La urma urmii e firesc ca tu să te aprinzi... Chestiunea asta ţi-e personală ţie... Tu ai anumite pricini ale tale, pentru cari aperi pe surori...

— Pricini ale mele? adică? întrebă Barnier golind dintr'o sorbitură rachiul din ceaşcă.

— Nu mai face pe neştiutorul... Le ştii şi tu tot asa de bine ca si mine... Suntem aci tovarăşi... vorba aia... nu mai încape între noi taină...

— Mă rog, nu sfârşeşti?... zise Barnier care-şi prinse bărbia în mână.

— Ei, asta-i! Pe cuvântul tău de cinste că de un an de zile tu nu eşti în dragoste cu maica din sala ta, cu sora Filomena?

Barnier ridică din umeri:

— Te credeam dobitoc, Pluvinel, dar îţi spun drept nu te credeam în aşa hal!

— La urma urmii tu nu poţi fi înţepat... nu ştiu nimic despre tine... dar când e vorba de soră...

— Lasă-mă 'n pace!

— Când e vorba de soră, ea e îndrăgostită nebuneşte... I-ai întors capul bietei fete... E foarte neocupată închipuirea fetelor astea...

— Pluvinel, zise Barnier, ducând la gură ceaşca goală, tu eşti beat...

— De ce? fiindcă am văzut ceea ce a văzut toată lumea?.... Sora învârtindu-se pe lângă tine ca un fluture împrejurul lumânării şi uitându-se la tine cu nişte ochi... în fine, tot jocul acesta mare al femeilor când sunt puse în asemenea împrejurări... Nu-i nevoie să faci o mutră aşa de ciudată: îţi vorbesc de lucruri pe cari toată lumea le cunoaşte la vremea aceasta... Numai tu nu vorbeşti despre ele... Fetele de gardă vorbesc toată ziua despre tine şi despre ea.

— Ce spui tu?... Sora?

Şi, în mijlocul beţiei şi al sângelui cari începeau să i se suie lui Barnier la cap se făcu deodată o lumină neaşteptată în amintirea lui.

Tot felul de lucruri nebăgate de seamă, nimicuri cari lunecaseră asupra luării sale aminte în timpul cât fusese bolnavă Romaine, se luminară şi îi apărură ca nişte lucruri trecute cari-şi desvelesc înţelesul.

— Ei bine, acum recunoşti?

— Nu, — răspunse Barnier, care luând din noŭ sticla de pe masă îşi turnă rachiu în ceaşcă.

— Ah! nu recunoşti?... Hotărât, scumpul meŭ, eşti foarte discret... Complimentele mele...

— Pluvinel! strigă Barnier, Pluvinel... eşti un om răŭ...

Şi schimbând tonul, se porni pe râs, privind pe deasupra ceştii sale pe care o golea în înghiţituri mici.

— Domnilor!... începu un glas.

— Ia tăceţi din gură acolo! Uite-l pe Pichenat care imită o lecţie de clinică a celebruluĭ *organopath* la patul bolnavuluĭ...

— D-lor, strigă Pichenat, stând în fundul sălii, aproape de patul gol, cu înfăţişarea eminentuluĭ doctor la capul unuĭ bolnav, mă adresez *animiştilor, solidiştilor, vitaliştilor, organiciştilor, iatro-chimiştilor, iatro-matematicienilor*, tuturor *iatro-iştilor*. — D-le Belard, examinează te rog sujetul... O durere a osuluĭ frontal, saŭ maĭ bine zis a osuluĭ temporal, iată de ce se plânge... Ei bine, domnule Belard, aĭ cercetat terenul? Dar cum l-aĭ cercetat? Mă rog, maĭ cercetează... Dar aşezaţi-vă, domnilor; să vi se aducă bănci... Ei, cum aĭ cercetat, domnule?... A! dar sări, domnule, aĭ sărit treĭ centimetri... Regiunea dureroasă are un centimetru maĭ mult pe fiecare parte... De acolo porneşte o iradiaţiune necunoscută... Un centimetru maĭ mult de fiecare parte... Domnilor, v'o spun sincer, eŭ sunt un om absolut trebuincios, o ştiŭ şi d-voastră o vedeţi... Dac'ar fi să mor mâine... Dar percusiunea fără mine ar fi ceea ce ar fi lumea fără *psychatom*. Să creem cuvinte, domnilor, să creem cuvinte; aceasta se aseamănă cu ideile... Oh! da, şi bolnavul care era odinioară în patul acela, sărmanul om pe care am avut durerea să-l pierdem?... N'am fost înştiinţat... E de necrezut... Un caz asa de de extraordinar!... Aşa de nenorocit... N'am fost înştiinţat pentru necropsie... Dar e ceva ne maĭ pomenit... e o lipsă de luare aminte faţă de un *organopat* ca mine!...

Sfârşitul parodieĭ se pierdu în zgomotul pe care toţi îl făceaŭ.

Inchinările cari se ridicaŭ de pretutindeni, conţinutul păhărelelor se ridicaŭ încet încet la cap.

La masă, unde se nimerise să fie nişte cărţi de joc, se apucaseră să joace pe sume fabuloase.

Un extern, cu care ceilalţi îşi făcuseră de lucru căutând să-l îmbete, ajunsese, cum ziceaŭ ei, perfect *reuşit*.

Doi interni foarte serioşi vorbeaŭ pe şoptite într'un colţ cu atâta aprindere încât la fiece clipă îi vedeai luându-şi ochelarii de la ochi ca să le şteargă sticlele pe genunchii pantalonilor.

Altul îşi cânta singur cântecul tradiţional al internilor din Bicêtre:

In acest trist Bicêtre unde mă plic-
[tisesc
La vremile trecute cu jale mă gân-
[desc;
Sărman ocnaş, adesea mă pierd în
[reverie
Şi-mi zic că tot în lume e nesla-
[tornicie.

Barnier, cam ameţit, sta cu coatele pe masă. Avea în ochi clipiri, iar pe chip, aproape de gură tresărirea de nervi a beţiei şi mai mult mesteca în gură decât fuma un capăt de ţigară, sorbind din ceaşca în care-şi turnase din noŭ rachiu.

— Cum mai beĭ astăseară... Ce-aĭ? îi zise Malivoire.

— Eŭ?... n'am nimic... mi-e sete, răspunse Barnier cu un ton scurt; şi cum ochii îi căzuseră asupra cărţilor de joc, prinse a privi, fără să deschidă gura, cărţile cari cădeaŭ şi cari eraŭ luate şi pe jucătorii cari la fiecare partidă câştigaŭ amândoi odată.

După răstimp de o jumătate de ceas se găsea alături de Pluvinel şi, fiindcă se trezea, îi zise:

— Ia ascultă, Pluvinel, care va să zică i-adevărat ce mi-aĭ spus, haĭ Pluvinel? care va să zică... care va să zică sora... are un sentiment?...

Drept orĭ-ce răspuns, Pluvinel ridică din umeri.

Atuncĭ Barnier, trecându-i mâna pe după gât, îl dădu aproape de el şi, aplecându-se, îl spuse cuvintele acestea tăiate:

— Ascultă, mă, vezĭ... eŭ vreaŭ să te întreb pe tine... fiindcă tu trebuie să te fi oprit la asemenea gândurĭ... tu aĭ patimĭ maĭ vechĭ decât noĭ toţĭ... asta se cunoaşte după chipul tăŭ... Ei bine, vreaŭ să-mĭ spuĭ... ştiĭ să-mĭ spuĭ dacă nu ţi s'a întâmplat... Ştiĭ, când aĭ asemenea ideĭ... carĭ-ţĭ fac mintea să lucreze în toate felurile... dacă nu ţi s'a întâmplat să te gândeştĭ la o călugăriţă?... Un corp sfinţit... o rochie binecuvântată... nu ştiŭ ce lucru necunoscut care-ţĭ pricinueşte teamă, ca haina unuĭ preot... şi care te atrage ca rochia uneĭ femeĭ... Am văzut prin cărţĭ... chipurĭ de călugăriţe aşa, cărora le stă înainte un om îngenunchiat... nu-mĭ maĭ aduc aminte... într'o carte prostească... Nu crezĭ şi tu ca mine, Pluvinel?... E ceva de sacrilegiŭ în iubirile astea carĭ ispitesc... Şi voalul... şi tot!... Oh! e un adevărat fruct oprit! — şi ochii luĭ Barnier se aprinseră.

— Dar bine, ce facĭ?

— Ce fac?... e cazul la care şi face rondul... şi-o să vedem...

Şi Barnier se ridică.

— Heĭ Barnier, staĭ aci... eştĭ zăpăcit... staĭ, măĭ, aci îţĭ spun... aĭ să facĭ vre-o dobitocie...

Dar Barnier, care cu greutate se şi ridicase în picoare, ieşea pe uşe.

El străbătu curtea, sui scara, şi când intră în sala întâia o văzu pe sora Filomena intrând singură în oficiu.

Intră după ea: mica încăpere, caldă şi aburind ca o etuvă făcu să i se suie la tâmple o vâlvătaie de foc.

Sora, întoarsă, încălzea nişte ceaĭ care se răcise.

El o apucă de amândouă braţele şi-şĭ apropie buzele de ea; dar cu o sforţare supremă sora îşĭ desfăcu mâinile din strângerea în care el voia să i le lege, şi Barnier fu lovit peste obraz.

O clipă, el fu gata să-ĭ înapoieze lovitura, apoĭ i se făcu frică de ea.

Străbătu sala, scoborâ scara, căzu grămadă la cea din urmă treaptă, lângă zidul care înconjoară grădina bolnavilor; şi acolo, luând un pumn din zăpada pe care se aşezase, şi-o trecu pe obraz.

Când intră în sală se trezise.

— Ei bine? întrebă Pluvinel.

— Ei bine, răspunse Barnier, pe cel dintâĭ care nu va vorbi despre sora Filomena cum ar vorbi despre propria sa mamă moartă... am să-l pălmuiesc.

XL

A doua zi Barnier se sculă plin de desgust de sine însuşi. Era neliniştit de ceea ce avea să se întâmple; simţea mişelia pe care o simte omul după ce a săvârşit o faptă urâtă.

Când se făcu seară, fu tare mirat văzând că n'a fost chemat la administraţie.

Ziua următoare aşteptă iar; trecu săptămâna; sora nu făcu nicĭ o plângere.

La răstimpuri, i se ridica în obraz roşeaţa uneĭ mustrărĭ. Nimic nu-l scuza în propriĭ săĭ ochĭ.

N'o iubea de fel pe soră; nicĭ o dată nu-ĭ dăduse prin minte s'o iubească. Fără îndoială simţea plăcere să vorbească cu ea. Găsea dulcĭ clipele petrecute în cabinetul eĭ, lângă ea, în acea lumină duioasă, în acel aer luminos care părea plin de sfinţenie.

Se obicĭnuise cu glasul soreĭ, cu privirea, cu înfăţişarea, cu gesturile, cu destăinuirile, cu familiaritătile eĭ îngereştĭ. Dar ascultând-o, uitându-se la ea, nicĭ odată gândurile acestea nu trecuseră dincolo de rochia albă care părea c'o învăluie în nevinovăţie şi care părea că cuprinde sufletul femeeĭ în devotamentul călugăriţeĭ.

In ceasurile de cea maĭ intimă apropiere, ea nu fusese pentru el nicĭ odată maĭ mult decât o prietenă şi credea că el nicĭ odată n'a fost pentru ea decât un tovarăş. Dacă încercase violenţa aceasta, o făcuse sub lovitura şi sub nebunia desnădejdeĭ, sub aţâţarea furioasă a rachiuluĭ, ca un om care se aruncă asupra unuĭ lucru nesigur şi primejdios, fără nădejde, aproape fără dorinţa de a izbândi, numaĭ ca să scape cu orĭ-ce preţ de o obsesiune îngrozitor de apăsătoare.

Apoĭ gândul acesta al soreĭ se ştergea încet-încet.

Romaine revenea în amintirea luĭ, şi el nu se maĭ gândea decât la ea. Se gândea la acea întâie dată când ea îl părăsise; se gândea cu câtă uitare furioasă şi lipsă de judecată se lăsase brutalităţilor plăceriĭ, aruncând pe fereastră bucăţile inimeĭ sale sfărâmate.

Când a văzut-o la spital, i s'a părut că vede, după întoarcerea dintr'o călătorie, pe o amantă pe care o aştepta şi care a uitat să-ĭ scrie. Părăsirea eĭ, amanţiĭ pe carĭ-ĭ avusese, ceea ce se petrecuse de la cea din urmă sărutare a lor, iubirea sa, uitase totul regăsind-o, uitase totul ca să-ĭ sară de gât.

Şi acum îl părăsea iar, de astă dată pentru totdeauna! Totul se sfârşise, acum murise...

Şi nu maĭ avea nimic de la ea, nu maĭ avea nimic care să i-o amintească, nimic din ochiĭ, din gura eĭ, nimic altceva decât ceea ce păstrează dintr'o formă risipită memoria simţurilor unuĭ om viu. Ar fi voit să creadă în ceva de dincolo de moarte, s'o creadă într'o întâlnire, dincolo de mormânt, într'o altă viaţă..

A se citi urmarea în „Universul Literar" ce va apare Duminica viitoare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SUPERSTIŢIA

Superstiţia e o infirmitate intelectuală şi morală, de care a suferit şi suferă foarte multă lume. Mă întreb chiar dacă există cineva, care să n'aibă vre-o superstiţie, fie cât de neînsemnată.

Littré defineşte superstiţia „un sentiment de veneraţiune religioasă, întemeiat pe teamă saŭ ignoranţă, prin care suntem adesea aplecaţi să ne formăm îndatoriri false, să ne temem de năluci şi să ne încredem în lucruri neputincioase".

„O acţiune este superstiţioasă — zise Thiers — când efectele pe care le aşteptăm de la ea nu pot fi atribuite nici lui Dumnezeŭ, nici naturei".

Thiers a scris patru volume groase numai despre superstiţiile, care aveaŭ curs în timpul săŭ. Şi lucrarea lui e departe de a fi complectă. S'ar putea scrie de zece ori pe atât despre superstiţiile deosebitelor popoare din toate timpurile. Căci închipuirea şi imbecilitatea omenească n'aŭ marginĭ!

Superstiţia e fica ignoranţei şi a temerei. Ar fi prea lung ca să spun cum se nasc superstiţiile. Pot spune însă în două cuvinte cum trăesc. O superstiţie trăeşte la noĭ, pentru eŭ ţinem socoteală de toate cazurile, când se întâmplă să fie confirmată şi nu dăm nici o atenţie cazurilor, mai numeroase poate, când este contrazisă de realitate.

„Mi-a eşit cu plin înainte... îmi va merge bine!" ne zicem în gând. Şi dacă se întâmplă să câştigăm procesul, saŭ în sfârşit să izbutim în afacerea pentru care plecasem de-acasă, atunci ne aducem aminte cu plăcere de cofele (doniţele) pline şi întărim astfel superstiţia; dacă se întâmplă dimpotrivă, atunci uităm că superstiţia noastră a rămas de ruşinea.

Invers, dacă de pildă pornim la drum saŭ începem o afacere în zi de Marţi saŭ în zi de 13 şi dacă se întâmplă să iasă bine, nu ţinem seamă de superstiţie; dacă însă iese cuava răŭ, apoi veĭ auzi guriţa mameĭ soacre: „ţi-am spus eŭ doar să nu porneştĭ la drum în zi de Marţi... dar de, voĭ ăştia tinerii... ce maĭ credeţĭ!"—Şi ne face mama soacră să fim superstiţioşĭ.

In Franţa este o zicătoare populară că cine-şi pune ciorapii pe dos, vrea să schimbe timpul. O femee—nu ştiŭ, tânără saŭ bătrână — a luat zicătoarea în serios. De câte ori simţea nevoia, pentru grădina eĭ, ca timpul să se schimbe, îşi încălţa dimineaţa ciorapii pe dos, încredinţată că această manoperă va schimba timpul în cursul zileĭ, sigură fiind că există o legătură tainică între presiunea atmosferică şi... ciorapii cucoaneĭ. Adesea nu se producea nici o schimbare — fireşte. Femeia însă nu-şi pierdea curajul, păstra încrederea în virtutea ciorapilor săĭ, şi a doua zi, a treia zi dimineaţa îi încălţa tot pe dos. Şi cum timpul nu poate să rămână acelaş, de îndată ce se producea o schimbare, nu scăpa din vedere să constate că în acea zi îşi pusese ciorapii pe dos şi se bucura de izbânda superstiţieĭ sale.

Cititoriĭ vor găsi desigur sute de exemple la fel, dacă nu şi maĭ caraghioase. Căci domeniul superstiţieĭ e nesfârşit. Istoria superstiţieĭ este aceea a rătăcirilor, a infirmităţilor spiritului omenesc. Ea îşi schimbă forma după timp şi loc; dar în fond rămâne în totdeauna aceeaşĭ, înviază numaĭ sub alte nume prostiile, năluciile din trecut.

Superstiţia nu ţine socoteală de legile naturei, nici de raţiunea omenească. Ea este oarbă şi ademenitoare. Nu este numaĭ ridiculă şi vrednică de dispreţ, dar încă nesănătoasă, duşmană a inteligenţeĭ şi ştiinţeĭ, făcătoare de răŭ şi une orĭ aducătoare de nenorocirĭ. E o ruşine pentru civilizaţia de astăzĭ. E o lepră de care popoarele civilizate trebue să se vindece. Un om nu ajunge la deplina maturitate sufletească, la deplina încredere în sine şi stăpânire de sine, de cât atunci când s'a emancipat de jugul ruşinos al superstiţieĭ.

A combate în public superstiţia este a aduce un adevărat serviciŭ, o mare binefacere poporuluĭ săŭ.

Vedeţĭ cât sunt de modest!

Aladin.

PE DRUM ÎN LUME

Cald. Şi cum staĭ cu spatele trântit pe iarba moale ca părul bălaĭ al unuĭ copil de treĭ anĭ, la umbra stejarului din „Coasta Teilor", şi-ţĭ aruncĭ întâmplător ochiĭ în sus pe sub o streaşină de frunze zăreştĭ în înaltul ceruluĭ rotindu-se alene, un vultur, în cercurĭ largĭ şi domoale.

Incolo nimic nu turbură pacea de sub soarele de foc, decât un vuet de albine ce gâdilă plăcut auzul iar din lanul de grâŭ înspicat verde-gălbuiŭ un glas de pit-pa-lac zice de câte treĭ patru orĭ şi iar maĭ tace şi iar maĭ zice, pe când într'o coastă unul bate coasa la umbra unuĭ teiŭ.

Iar de te scolĭ într'un cot şi privesti spre sat, întâlneştĭ cu ochii resfrângerile lucitoare ale coperişurilor de fier şi praful ce se înalţă pe drumuĭ larg dela cârdurile de oĭ ce aŭ pornit la muche de namiezĭ.

Şi rar când şi când câte un glas de clopot răsbate maĭ departe până sus în coastă.

Iar în sus pe coastă şi de pe plaiurĭ în jos se înşiruie la vale şerpuite, lungĭ brazdele de fân.

Pe vale zăduf strasnic. Şi numaĭ pe maidanurĭ o dulce adiere, ce parcă te trezeşte şi-ţĭ dă viaţă din toată moleşeala zileĭ, mişcă mâneca largă a copileĭ ce sprintenă vine cu o cofiţă cu apă rece la umbră la stejar unde odihnesc pe câte o pală cosaşii alăturĭ de coasele înfipte în pământ cu vârful coporâieĭ şi cu traista cu ciocâltiile agăţate de călcâiul coaseĭ.

In grabă cel maĭ însetat îi sare în cale şi-şĭ pune în gând să sufle în fundul cofiţeĭ dacă n'ar cere şi moşneagul ce se descârligă încet şi întinde mâna să o ia.

Apa rece potoleşte seteа şi o răcoare parcă le isbeşte piepturile deschiate. Când icĭ unul coleа unuĭ bate coasa, ce apucată între ciocan şi nicovală ţipă ca 'n gură de şarpe şi ale căreĭ zingherirĭ de oţel vestesc începerea celuĭ de al treilea conac al zilelor de vară.

— Neculaĭ îl cară acasă, grăi Andreĭ Ţuianu când de după o costiţă ce acoperea vederea drumuluĭ în susul văiei ieşi o sanie cu doĭ juncanĭ şi cu un băeţaş pe lângă sanie cu furca înfiptă în fân s'o ţie la răsturnişurĭ.

— Tot îl era frică să n'apuce vreunul vr'un paiŭ de fân de la el şi tot nu se maĭ pricopseşte.

— Mă, de ăştia care-şĭ mănâncă din unghiĭ ca ursu iarna n'am văzut cu stea în frunte, maĭ de grabă face ăla avere, care maĭ dă şi la altul, lu ăla şi D-zeŭ îĭ ajută.

— De când s'a făcut biet băiatuăla maĭ măricel nu-i maĭ slăbeşte.

— Apoĭ el dacă nu l'o îmbogăţi pe Neculaĭ...

— Şi-apoĭ tot ci-că-i piază rea la casa luĭ bietu băiat.

— He, piază rea, unde dă norocu peste totĭ cu câte o piază rea ca ăla că de când s'a sburat băiatul Nicolaĭ n'a maĭ ştiut de argat de nimic. I-a dat acu, nu vezĭ? şi sania pe mână.

Şi pe îndelete curgeaŭ vorbele pe socoteala luĭ Neculaĭ Gerea pe când Florea îndemna la mers boueniĭ.

Când l'a trimis devale cu sania i-a zis, ca totdeauna cu glas răstit.

— Să ţiĭ hăis maĭ mult, la plute, colo devale să nu scapĭ sania de maĭ. Ş'atâta-ţĭ maĭ trebue. O scoţĭ cum îĭ ştĭ. Aĭ înţeles?

Iar el dându-şĭ păiăria de păslă, cu treĭ garoafe sălbatice prinse sub cordeaua de păc împletite, maĭ pe ceafă luă boiĭ de funie şi porni devale.

— Ţi-am spus să ţiĭ maĭ hăis şi să-ĭ maĭ daĭ câte un biciŭ luĭ plăvan că s'atârnă la vale şi-ţĭ face bucluc şi de-ĭ răsturna sania să nu cumva să maĭ daŭ cu ochiĭ de tine pe unde-va!

Pentru cel care nu era deprins cu o astfel de dojană i s'ar fi părut peste putere de a maĭ sta la un asifel de om. Dar luĭ Florea parcă-i era sufletul împietrit şi nu se sinchisea câtuşĭ de puţin nicĭ de vorbele aspre, nicĭ de înjurăturĭ, nicĭ de bătăĭ şi nicĭ de mustrărĭ pentru te mirĭ ce, lucru de nimic. Se pomenise în ele, crescuse cu ele, mereŭ oropsit de la toate şi nemângâiat de nimenĭ. Luĭ i se părea că aşa e viaţa şi nu putea pricepe nădejdea ce o aveaŭ ceilalţĭ copiĭ în părinţĭ când se certaŭ cu eĭ pe poiană şi-şĭ ziceaŭ: „Te spuĭ eŭ la tata" căcĭ n'avea nădejde la nimenĭ, el n'avea părinţĭ.

Cu toate astea de la o vreme începuse a cam pricepe rostul lucrurilor şi a se cam întreba, deşi cu minte de copil dar par'că vârtejul lumeĭ şi al timpuluĭ îl punea în stare să se întrebe „de unde vine unde merge?" Al cu e şi ce are să facă?

Al cuĭ e? o întrebare grea pentru el pentrucă, nu-şĭ aducea aminte de mamă. Să-ĭ fie Maria mamă iar Neculaĭ tată... nu. Prea se poartă vitreg cu el şi părinteşte cu ceilalţĭ copiĭ aĭ lor. Să fie frate cu ceilalţĭ copiĭ aĭ luĭ Neculaĭ... nu. Prea răŭ de el şi-l nesocotesc.

Atunci al cuĭ e? care-ĭ mama luĭ, tatăl care şi el cine-ĭ?

Mama luĭ sora luĭ Neculaĭ, tatăl necunoscut iar el copil din florĭ. In clipa când el a venit pe lume a plecat mama luĭ şi el a rămas singur singur.

Şi în totdeauna Neculaĭ s'aĭ luĭ s'aŭ uitat la el ca la un osândit de soartă, ca la un vinovat condamnat de a-şĭ ispăşi vina cine ştie căru, greŭ păcat.

El s'a mulţumit cu ce i-a aruncat altul, n'a cerut maĭ mult când n'a avut nicĭ milă nicĭ mângâere. Numaĭ bunicul luĭ, bătrânul Ion Gerea bătut de iarna viţeĭ venea la Neculaĭ şi scotea din sân pentru toţĭ băeţiĭ câte un covrig şi luĭ îĭ da doĭ şi se uita bătrânul la el ca la odrasla luĭ.

Avusese moşneagul doĭ copiĭ, pe Neculaĭ şi pe Zamfira.

Pe Neculaĭ l'a căsătorit. Pe Zamfira la mormânt a dus-o şi în locul eĭ copilul—mărul ispiteĭ—rămase să-ĭ amintească în orice zi bătrânuluĭ că a avut şi el o faţă şi fata luĭ, nu l'a ascultat. Şi i se umplea sufletul de milă şi de durere când îĭ vedea saŭ îşĭ aducea aminte de el şi moşneagul vedea în copil un suflet singur, un rătăcit al vremeĭ unuĭ fără sprijin. Şi acest oropsit al vremeĭ era al copileĭ luĭ, al mângâereĭ luĭ, şi-ĭ rămăsese întristare bătrâneţeĭ.

Şase anĭ cât a trăit bătrânul i-a fost sprijin copiluluĭ după aceia a rămas singur, suflet singur.

Şi cum setea de avere azĭ torturează pe fiecare, băiatul îĭ rămăsese luĭ Neculaĭ un cuiŭ în inimă căcĭ se temea să nu-ĭ ceară luĭ ceva din partea luĭ tatăsu. Ar fi vrut să rămâe întreg cu tot pământul. Şi traiul răŭ ce i-l făceaŭ bietuluĭ băiat era ca să-l facă să plece din sat ca la o vreme odată să nu zică că l'a alungat el ci el a plecat. Şi ce maĭ caută la avere dacă odată a plecat de la ea? Aşa socotea Neculaĭ. Era băiat de aproape cincisprezece anĭ şi începuseră a-ĭ deschide capul ba unul ba altul prin sat cu toate că nu prea le pricepea ei rostul vorbelor lor pentru că nu ştia cum merg lucrurile...

(Va urma)

P. Gh. Rădulescu Petraru.

Casă de Sănătate

SPECIALĂ PENTRU

BOALE de FEMEI

— SUB DIRECŢIA —

Doctorului I. KIRIAC

Chirurg primar, şeful serv. de gynecologie al spitalelor Eforiei

SECŢIE SEPARATĂ pentru BARBAŢI

(hemoroide, hernii, tumori, calculi vesicale, stricturi uretrale, etc.

Strada Sf. Ionică 8, în dosul Teatrului National

— TELEFON 2/96 —

VĂPSEA DE PĂR RAPID

GARANTAT ABSOLUT NEVĂTĂMĂTOARE

Văpseşte imediat părul cărunţit sau albit, în negru, brun, castaniu sau blond într'un mod atât de perfect şi de natural în cât nu se cunoaşte de loc că părul e văpsit. Intrebuinţarea maĭ simplă şi maĭ uşoară ca la orĭ-ce altă văpsea de păr.

Preţul leĭ 2.50. La nemulţumire se restitue imediat costul.

BONBOANE ORIENTALE

Parfumează admirabil gura

şi distrug orĭ-ce miros urât alureĭ provenit din tutun, dinţĭ stricaţĭ sau stomac deranjat.

Cutia 50 banĭ la drogeriĭ şi farmacĭĭ.

Observaţĭ marca *Semiluna cu stea*, singure veritabile.

CREMA PUDRA SAPUN FLORA POMADA Capilogen (Apă de păr)

TUSEA cea maĭ rebelă, *bronşitele acute şi cronice, tuseu măgărească, vindecă sigur*

Pectosin Iteanu

Sticla leĭ 3.— La drogueriĭ şi farmacĭĭ

Anemia (lipsa sângelui), clorosa, neurastenia, histeria, slăbiciunea generală, vindecă

Hemofer Iteanu

recomandat de prof. dr. Buicliu, prof. dr. Leonte, prof. V. Negel, Iaşi, şi alţiĭ, ca unul din cele maĭ puternice reconstituante ale corpuluĭ slăbit. *Sticla leĭ 4.*

PURGEN

PURGATIV IDEAL

cu renume universal

De o eficacitate absolut sigură. Cutia cu 25 purgative leĭ 1.50. Observaţĭ ca fiecare pastilă să aibă inscripţia: PURGEN-BAYER, singurul veritabil.

DURERI REUMATICE

Nevralgiĭ, migrenă, durerĭ de cap şi de dinţĭ vindecă sigur

PASTILELE Nevralgine Jurist

Un flacon 2.50

La drogueriĭ şi farmacĭĭ

NOUILE MARI PREMII

CE SE VOR OFERI DE ZIARUL

UNIVERSUL

ABONAȚILOR SĂI LA 27 MAIU, 1912

O SPLENDIDA VILA LA SINAIA

«VILA MARIA», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai pitorească din localitate

O CAMERA DE CULCARE IN BRONZ

de mare valore, al 7 lea dormitor furnizat pentru premiile noastre de *Industria metalică «Marcu»*, Bulevardul Elisabeta, No. 8

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn *Marin V. Ganea*, șos. Mihai-Bravul, 37 și str. Șerbănică, 10. Sucursala cal. Victoriei, 107

UNA GARNITURĂ MOBILĂ DE STEJAR TAPISATĂ, PENTRU ODAE DE BIUROU

compusă din: una canapea, două fotoliuri și șease scaune

UN BIUROU DE STEJAR MASIV ȘI UN FOTOLIU DE BIUROU TAPISAT

Toate acestea cumpărate de la cunoscuta Expoziție modernă de mobile *Gildener Rosenthal & Hascal*, București, str. Carol, 64, etaj. I

O jumătate garnitură mobilă de lemn roșu lustruit, culoarea mahonului

pentru intrare, compusă din: una canapea, 4 scaune 2 marchize, 2 taburete, una masă cu geam de cristal. Toate îmbrăcate cu mochet frez, cumpărate de la marele magazin de mobile *Compania Americană*, str. Carol, 74, vis-à-is de piața de flori (lângă hotel Dacia)

Un serviciu de masă pentru 12 persoane, compus din: 12 linguri, 12 furculițe și 12 cuțite de alpaca veritabil argintate și bogat decorate, în cutia lor de piele imitată și căptușită cu mătase.

Un serviciu de vin pentru șase persoane, compus din: una carafă și șase pahare de cristal Bacara, cu monturi de alpaca veritabil argintate, imitând exact argintul oxidat; toate aceste obiecte puse pe o tava rotundă tot de alpaca veritabil argintată

Una pereche sfeșnice de alpaca argintate și bogat decorate

Toate aceste obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de ceasornice și bijuterii en gros și en detail Frații A. & I. Roller, București, strada Smârdan, No. 35, etajul I.

Una pendulă de lemn lustruit, frumos ornamentată, în lungime de 87 centimetri, întorcându-se la 15 zile.

Una pendulă de perete, de lemn de nuc lustruit, frumos sculptată, în lungime de 77 centimetri, întorcându-se odată la 15 zile.

Una harmonică superioară, burduf dublu, colțurile legate, cu 21 clape și 8 basuri, toate de oțel

Un ceasornic de masă de lemn de stejar, reprezentând un castel medieval, înălțime 36 centimetri, având o muzică cu două cântece naționale

Cumpărate de la «Compania generală», biurou de importațiune, București, strada Smârdan, No. 29 (etajul I).

O bicicletă de curse „Imperial", cea mai cunoscută marcă engleză

Un gramofon mare fără pâlnie, ultima perfecțiune, cu 6 plăci marca «Inger», cântate de cei mai buni artiști.

Un serviciu de lavoir, de faianță, compus din cinci bucăți

O lampă ultima creațiune, model «Cometa Haley», sistem american, cea mai economică și luminoasă

Toate acestea cumpărate de la cunoscutul magazin E. A. Pucker, Bulevardul Elisabeta, 15 (Hotel Princiar).

O jardinieră de metal argintat, cu vas verde. **O fructieră** argintată și aurită, cu un cornet conținând 12 cuțite pentru fructe. — Cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterie Th. Radivon, Bulevardul Elisabeta, No. 8 bis.

Una bicicletă „Naumann" de mare lux, una din cele mai solide și excelente biciclete, din fabrica soc. pe acțiuni Siedel & Naumann din Dresda, singurile biciclete introduse în armatele germană, rusă și turcă și la poștele germană și română. Reprezentat general: D. Leonida Piorkowsky. București, strada Știrbey-Vodă, 21.

Un ceasornic de aur 14 carate, bărbătesc, frumos gravat. — **O pendulă** mare de perete, frumos ornată și **Un serviciu** compus din: o lingură, furculița și cuțit de argint veritabil marcat de Stat.—Toate acestea cumpărate de la vechiul și cunoscutul magazin de încredere «Ceasornicăria Colței», București, strada Colței, No. 31.

Una pendulă de perete lemn de stejar, cu bătaie, ultima noutate. **Un ceasornic de biurou** cumpărate de la marele magazin de bijuterie, ceasornicărie și argintărie Jean Schmidt & Const. Stratulat, București, calea Victoriei, 54.

Un gramofon mare. Una vioară. Una harmonică. Una mandolină cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, 54.

Una trusă pentru damă, cu trei sticluțe și cu necesar de toaletă. — **Una trusă** de manevră, pentru d-nii ofițeri. — **Trei truse** de piele fină p. manicure. **Trei pulverizatoare** splendide de cristal, nichelate. — **Trei pudriere** cu pufurile lor. **Trei oglinzi nichelate** pentru masă, cumpărate de la cunoscuta Drogherie Princiară Const. C. Popescu, Bulevardul Elisabeta, colț cu strada Brezoianu.

Una mașină de cusut de mână sistemul cel mai nou — și **Un gramofon** marca «Melodion Garmen-Sylva», de cea mai mare perfecțiune, împreună cu șase plăci marca «Premier-Record», având cântece românești. — Aceste obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de mașini de cusut, biciclete și gramofoane «Compania Anglo-Americană» din București, strada Carol, No. 50, cu sucursale în Pitești și Câmpina.

O mașină de cusut de familie «Markton», perfecționată, cumpărată de la marele magazin «Compania Markton», strada Carol, 38 (colț cu str. Brâncoveanu).

Alte 10 mașini de cusut cumpărate expre din străinătate.

Un plug de oțel cu o brazdă, marca D. C. M. N.— **Un plug de oțel** cu 2 brazde, marca Z. H. C. R. Ambele din celebra fabrică «Rudolf Bacher», Raudnitz (Bohemia), reprezentată în România prin marea casă de mașini agricole și industriale: «Soc. în comandită Weil Joseph & Co. Succ.», București, Smârdan, 5.

Una mașină mare de bucătărie «Ideal» cu 4 ochiuri, din tablă de oțel, cu cazan de aramă, elegant și solid construită, cumpărată de la cunoscuta fabrică de tinichigerie Mihail D. Botez, București, calea Văcărești, 142.

2 costume de haine (saco), după măsura și alegerea stofei, cari se vor confecționa de cunoscuta croitorie Jaques Grimberg, București, str. Academiei, 25.

Un șearpe de aur (colier) pentru gât de mare valoare.

50 casete conținând fie-care cremă, pudră și săpun «Flora», făcute anume pentru abonații ziarului «Universul».

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din Memoriile Regelui Carol I al României sau un volum din cărțile ce apar în editura ziarului «Universul», tipărite anume pentru abonați.

Prețurile de abonament sunt aceleași: Pe un an lei 18; pe 6 luni lei 9.15 pe 3 luni lei 4.65.